

План за управување со животната средина

За потпроект: „Слободен спуст (Free Ride) Маврово“

Друштво за сообраќај и услуги - Скијачки центар
„ЗАРЕ ЛАЗАРЕВСКИ“ Маврово, Маврови Анови

Содржина

1	Вовед И ЦЕЛ НА ИЗРАБОТКА.....	4
1.1	Проект за локална и регионална конкурентност	4
1.2	Национална правна рамка.....	4
1.2.1	Релевантно национално законодавство.....	6
1.3	Политика на Светска Банка за животна средина	7
2	Опис на проектот	9
2.1	Оспособување на спортско-рекреативен парк	9
2.2	Магацин за складирање опрема	14
2.3	Реконструкција на постоечки ресторан т.н Трифкова Колиба.....	14
2.4	Обезбедување опрема за скијање.....	3
2.5	Локација на проектот.....	3
2.6	Суровини и материјали	7
3	оцена на влијанијата врз животната средина.....	9
3.1	Емисии во воздух.....	9
3.1.1	Градежна фаза.....	9
3.1.2	Оперативна фаза.....	10
3.2	Емисии во води и влијанија врз водите	11
3.2.1	Градежна фаза.....	11
3.2.2	Оперативна фаза.....	11
3.3	Емисии во почви и влијанија врз почви.....	12
3.4	Создавање на отпад.....	12
3.4.1	Градежна фаза.....	12
3.4.2	Оперативна фаза.....	13
3.5	Бучава и вибрации	14
3.5.1	Градежна фаза.....	14
3.5.2	Оперативна фаза.....	15
3.6	Влијанија врз биолошка разновидност	15
3.6.1	Градежна фаза.....	15
3.6.2	Оперативна фаза.....	16
4	БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА на работници и посетители	17
4.1	Национална правна рамка.....	17

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

4.2	Мерки за безбедност и здравје при работа	17
4.2.1	Градежна фаза.....	18
4.2.2	Оперативна фаза.....	18
5	мерки за ублажување на влијанијата врз животната средина	19
6	мониторинг на управувањето со животната средина.....	66
7	оцена на влијанијата врз општествените аспекти И МОНИТОРИНГ	74
7.1	Безбедност и здравје на заедницата.....	74
8	ПРИЛОГ	77

Прилози

Прилог 1	Мислење од МЖСПП во однос на поднесеното Известување за намера.....	77
Прилог 2	Одлука за одобрување на Елаборатот за заштита на животната средина	80
Прилог 3	Допис од Јавна установа – Национален Парк „Маврово“	83
Прилог 4	Процедура за азбест	85

Слики

Слика 1	Елементи/препреки на велосипедска патека „Flow“	10
Слика 2	Велосипедска патека „Family“	11
Слика 3	Траса на велосипедските патеки Flow“ и „Family“	11
Слика 4	Трим патеката	12
Слика 5	Шематски приказ на изгледот на трим патеката.....	14
Слика 6	Надворешен изглед на постоечкиот ресторан „Трифкова Колиба“	15
Слика 7	Основа на ресторанот (постојна состојба)	16
Слика 8	Внатрешен изглед на ресторанот „Трафикова колиба“	16
Слика 9	Надворешен изглед на ресторанот „Трафикова Колиба“	17
Слика 10	Ново дизајниран ресторан "Трифкова Колиба"	18
Слика 11	Основа на приземје на ката 0.0 (нова состојба)	19
Слика 12	Основа на приземје со нова опрема во внатрешноста	20
Слика 13	Основа на галерија (нова состојба).....	21
Слика 14	Основа на галерија со ново предвидена опрема (нова состојба).....	22
Слика 15	Надолжен пресек на објект на ресторан пресек 1-1 (нова состојба)	23
Слика 16	Пресек 2-2 (нова состојба).....	24

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 17 Изглед на новата фасада (од двете страни).....	25
Слика 18 Изглед на новата фасада (предна и задна страна).....	26
Слика 19 Нов изглед на ресторанот „Трифкова Колиба“	0
Слика 20 Напречен и надолжен пресек на септичката јама	0
Слика 21 Постоечки локален пат до проектното подрачје.....	1
Слика 22 Патничката кабина на ратракот.....	3
Слика 23 Местоположба на општина Маврово и Ростуша во Република Македонија и карта на општината со населените места	4
Слика 24 Опкружување на проектното подрачје.....	5
Слика 25 Локација на проектното подрачје во рамките на НП „Маврово“. Зонирањето на паркот е според <i>Просторниот план на Националниот парк „Маврово“</i> од 1988 подготвен од страна на Институтот за просторно планирање и техники за домување и комунални дејности	6
Слика 26 Трева и грмушки (<i>Juniperus communis</i>) долж велосипедските патеки.....	10
Слика 27 Посакувани и непосакувани опции при ублажување на влијанијата врз животната средина.....	19

Табели

Табела 1 Материјали кои ќе се користат за уредување на велосипедските патеки.....	7
Табела 2 Суровини потребни за реконструкција и доградба на ресторанот	7
Табела 3 Користени критериуми за оцена на влијанијата.....	9
Табела 4 Очекувана генерирана бучава од механизацијата.....	14
Табела 5 План на мерки за управување со животната средина.....	21
Табела 6 Мерки од елаборатот за заштита на животната средина	40
Табела 7 План за мониторинг на ПУЖС.....	67
Табела 8 План на мерки за управување со општествените аспекти.....	75
Табела 9 План за мониторинг на мерките за ублажување на влијанија врз безбедност и здравје на заедницата	76

1 ВОВЕД И ЦЕЛ НА ИЗРАБОТКА

Овој План за управување со животната средина и општествените аспекти¹ е подготвен во согласност со Рамката за управување со животната средина² која е усвоена за Проектот за локална и регионална конкурентност и се однесува на потпроектот „Слободен спуст (Free Ride)-Маврово“³ кој ќе биде имплементиран од Инвеститорот – Друштво за сообраќај и услуги Скијачки центар „Заре Лазаревски“ ДОО Маврово, Маврови Анови. Истиот е резултат на постапката за скрининг на проектните активности која е водена во согласност со политиките на Светска Банка.

Целта на Планот е да ги идентификува очекуваните влијанија врз животната средина и општествените аспекти кои би можеле да произлезат во текот на имплементацијата на проектните активности, да предложи мерки за ублажување на тие влијанија (вклучително и насоки за известување и соработка со соодветните институции) и да даде насоки за мониторинг над спроведувањето на предложените мерки.

ПУЖС се состои од опис на потпроектот, локацијата, опкружувањето и медиумите на животната средина, врз основа на што се проценуваат ризиците по животната средина и општествените аспекти и предлагаат мерки за избегнување и ублажување на истите. Примената на мерките за ублажување на воочените ризици и влијанија што се наведени во ПУЖС е задолжително и е обврска на Инвеститорот.

1.1 Проект за локална и регионална конкурентност

Проектот за локална и регионална конкурентност⁴ е четиригодишна активност за инвестирање, поддржана од страна на Европската Унија што користи фондови од IPA 2 наменети за конкурентност и иновации во Македонија. Со ПЛРК ќе се управува како со хибриден фонд за доверба (trust fund), ќе се состои од четири компоненти и ќе биде воден од страна на Светската Банка и Владата на Република Македонија, преку Проектна канцеларија. Проектот ќе овозможи средства за инвестирање и градење капацитети за поддршка на растот на секторот туризам, за инвестирање во одредени дестинации и создавање просперитет во истите. На регионално и локално ниво, проектот ќе поддржи туристички дестинации во земјата преку комбинација од техничка помош за подобрување на управувањето со дестинацијата, за инвестирање во инфраструктурата и инвестирање во поврзување и иновирање. Инвестирањето ќе биде извршено преку шема на грантови за регионалните туристички засегнати страни, како на пример, општините, институциите, НВО и приватниот сектор.

1.2 Национална правна рамка

Видовите проекти и критериумите, врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапка за ОВЖС, се утврдуваат во согласност со Поглавје XI од Законот за животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 53/05,

¹ Од сега па натаму, ќе биде означуван како ПУЖС

² Од сега па натаму, ќе биде означувана како РУЖС

³ Означуван и како „FREE-MAV“

⁴ Од сега па натаму, ќе биде означуван како ПЛРК

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 192/15, 39/16, 28/18, 65/18 и 99/18) и Уредбата за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување ОВЖС („Службен весник на Република Македонија“ бр. 74/05, 109/09, 164/12 и 202/16). Со Уредбата се дефинираат две категории на проекти:

Проекти за кои задолжително се спроведува постапка за ОВЖС, пред да се издаде решение за спроведување на проектот;

Генерално определени проекти кои би можеле да имаат значително влијание врз животната средина заради што се утврдува потребата за спроведување постапка за ОВЖС, пред да се издаде решение за спроведување на проектот.

По своите карактеристики, Проектот припаѓа во Прилог II од Уредбата за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 74/05, 109/09, 164/12 и 202/16), односно проекти за кои се утврдува потребата за спроведување постапка за оцена на влијанието врз животната средина (генерално определени проекти), и тоа во точка 11: Туризам и рекреација: (д) Тематски паркови (забавни и спортско-рекреативни паркови).

Процедурата почнува кога Апликантот на Проектот, кој има намера да реализира проект, доставува Писмо за намера во пишана и електронска верзија до Министерство за Животна средина и просторно планирање (МЖСПП – Управата за животна средина), одговорна за комплетна процедура за оцена на влијанието на проектот врз животната средина (Студија за ОВЖС). МЖСПП е должно да издаде мислење во врска со предметот дали е потребно или не спроведување на постапка за оцена на влијанијата на проектот врз животната средина.

За проекти од мал обем, не е потребно спроведување на постапка за оцена на влијанијата на проектот врз животната средина. За овие проекти потребно е да се изработи Елаборат за заштита на животната средина – Извештај за оцена на влијанијата врз животната средина (Извештај за ОВЖС) применливо за проекти од Б категорија под процедура за Оценка на Животна средина ОП 4.0.1 од Светска Банка.

Проектите за кои се изработува Елаборат за заштита на животната средина (Извештај за ОВЖС) се дефинирани со:

Уредбата за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува Елаборат, а за чие одобрување е надлежен органот за вршење на стручни работи од областа на животната средина („Сл. весник на РМ“ бр. 36/12),

Уредбата за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува Елаборат, а за чие одобрување е надлежен Градоначалникот на општината, Градоначалникот на Град Скопје и Градоначалникот на општините во Град Скопје („Службен весник на РМ“ бр. 32/12),

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

За овој проект се подготви писмо за намери за предложените активности и истото се достави до Министерството за животна средина и просторно планирање (МЖСПП), со арх. бр. 11-4204/1 од 10.07.2018 година, прикажан во Прилог 1.

Врз основа на Писмото за намери, МЖСПП издаде мислење дека за предложениот Проект не е потребно за спроведување на целосна постапка за оцена на влијанието на проектот врз животната средина, односно дека треба да се подготви елаборат за заштита на животната средина.

Проектните активности припаѓаат под наслов XVI – Уметност, забава и рекреација, точка 2 Дејности на забава и тематски паркови во согласност со Уредбата за дејностите и активностите за кои задолжително се изработува Елаборат, а за чие одобрување е надлежно Министерството за животна средина и просторно планирање („Сл. весник на РМ“ бр. 36/12).

Елаборат за заштита на животната средина беше изработен и доставен до МЖСПП, со арх. бр. УП1-11/4 628/19 од 23.04.2019. МЖСПП го одобри Елаборатот за заштита на животната средина со одлука бр. УП1-11/4 628/19 од 06.05.2019 прикажа во Прилог 2.

Инвеститорот е должен да спроведе мерки за заштита на животната средина и социјални аспекти дефинирани во Елаборат за заштита на животната средина, во овој ПУЖССА, како и обврски од процедурата за управување со азбест, дадени во анекс во овој документ.

1.2.1 Релевантно национално законодавство

Подолу е дадена листа на релевантно национално законодавство, кое ја засега и/или може да ја засегне постапката и управувањето со животната средина во контекст на овој подпроект:

- Закон за животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/14, 44/15, 192/15, 39/16, 28/18, 65/18 и 99/18);
- Уредба за определување на проектите и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување ОВЖС („Службен весник на Република Македонија“ бр. 74/05, 109/09, 164/12 и 202/16);
- Закон за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 87/08, 6/09, 161/09, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15, 52/16);
- Закон за управување со отпадот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 134/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 27/14, 51/15, 146/15, 192/15, 39/16 и 63/16);
- Закон за управување со пакување и отпад од пакување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 161/09, 17/11, 47/11, 136/11, 6/12, 39/12, 163/13, 146/15, 39/16);
- Листа на видови на отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 100/05);

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

- Правилник за општите правила за постапување со комуналниот и со другите видови неопасен отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 147/07);
- Правилник за постапките и начинот на собирање, транспортирање, преработка, складирање, третман и отстранување на отпадните масла, начинот на водење евиденција и доставување на податоците („Службен весник на Република Македонија“ бр. 156/07, 109/14);
- Правилник за поблиски услови за постапување со опасниот отпад и начинот на пакување и означување на опасниот отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/08);
- Правилник за начинот на постапување со отпад од азбест и со отпад од производи кои содржат азбест („Службен весник на Република Македонија“ бр. 89/06);
- Закон за квалитетот на амбиентиот воздух („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 59/12, 100/12, 163/13, 10/15, 146/15);
- Закон за заштита од бучава во животната средина („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13, 146/15);
- Закон за заштита на природата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/06, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11, 59/12, 13/13, 163/13, 27/14, 41/14, 146/15, 39/16, 63/16);
- Закон за пасиштата („Службен весник на Република Македонија“ бр. 3/98, 89/08, 105/09, 42/10, 116/10);
- Закон за просторно и урбанистичко планирање („Службен весник на Република Македонија“ бр. 199/14, 44/15, 44/15, 193/15, 31/16, 163/16, 90/17, 64/18 and 168/18);
- Закон за градење („Службен весник на Република Македонија“ бр. 130/09, 124/10, 18/11, 36/11, 54/11, 59/11, 13/12, 144/12, 79/13, 137/13, 163/13, 27/14, 28/14, 42/14, 44/15, 129/15, 39/16, 71/16, 103/16, 132/16, 35/18, 64/18);
- Указ за прогласување на шумските предели околу Мавровското поле за Национален парк "(Службен весник на Народна Република Македонија, бр. 10/1949);
- Закон за изменување на законот за прогласување на шумските предели околу Мавровското Поле за Национален Парк (Сл. Весник на СФРЈ, бр. 23/1952).

1.3 Политика на Светска Банка за животна средина

Светска Банка спроведува заштитни политики, кои се во функција на забрзување на ефикасната идентификација на потенцијално негативните влијанија од проектот врз животната средина и општествените аспекти, како и нивно ублажување. Овие политики се применуваат паралелно со националните политики, при што, по правило, преовладува построгата политика.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Бидејќи администратор на Фондот за доверба (trust fund) на Проектот за локална и регионална конкурентност е Светска Банка, треба да се исполнат барањата на политиката на банката за оцена на влијанијата врз животната средина.

Во согласност со оперативната процедура/процедура на банката **ОП/БП 4.01 Оцена на влијанијата врз животната средина**, првиот чекор е одредување на деталноста со која треба да се спроведе оцената, т.н. скринингот. Врз основа на спроведениот скрининг, проектите можат да се вбројат во една од следните категории:

- *Категорија А* – проекти од кои се очекуваат значителни негативни влијанија;
- *Категорија В* – проекти од кои се очекуваат помали негативни влијанија од тие категоризирани во А, кои често се со повратен карактер. Тука можат да се разликуваат проекти од В+ категорија од кои се очекуваат поголеми негативни влијанија (поблиску до категорија А) и проекти од В- категорија од кои се очекуваат помали негативни влијанија (поблиску до категорија С).
- *Категорија С* – проекти од кои не се очекуваат негативни влијанија, или доколку се јават, тие можат веднаш да се спречат со тековни рутински процедури;
- *Категорија FI* – проекти кои се инвестиција на Светска Банка преку финансиски посредник и од кои може да се очекуваат негативни влијанија врз животната средина и општествените аспекти.

Светска Банка има подготвено индикативни листи на проекти кои би можеле да се вбројат во една од наведените категории.

Единицата за спроведување на ПЛРК на 22.05.2018 година достави допис бр. 05-176/2 со кој го известува Инвеститорот - Друштво за сообраќај и услуги Скијачки центар „Заре Лазаревски“ ДОО Маврово, Маврови Анови - за резултатот од спроведениот скрининг на проектот од аспект на оцена на влијанија врз животната средина. Според извештајот од скринингот, потпроектот „Слободен спуст (Free Ride) Маврово FREE-MAV“ припаѓа во **категорија В+**, односно се препорачува, меѓу останатото, да се изработи **План за управување со животната средина и социјални аспекти (ПУЖССА)**.

Во постапката за оцена на влијанијата врз животната средина треба да биде вклучена и јавноста по пат на јавна расправа. Планот за управување со животна средина и општествени аспекти треба да е достапен на веб-страницата на ПЛРК, скијачкиот центар „Заре Лазаревски“ од Маврово, веб-страницата на општината Маврово и Ростуше и веб-страницата на НП „Маврово“. Печатена верзија од овој План треба да биде достапна за јавноста во објектот на скијачкиот центар и зградата на Општината. На сите потенцијални засегнати страни треба да им се овозможи вклучување во постапката, преку давање на мислења и коментари.

2 ОПИС НА ПРОЕКТОТ

Со овој потпроект се предвидува:

1. Оспособување на тематски спортско-рекреативен парк, со: велосипедски патеки (т.н. „Flow“ и „Family“) и отворен полигон за висински припреми и кондициони тренинзи (т.н. Трим Патека):
2. Реконструкција и доградба на постојниот ресторан „Трифкова Колиба“; и
3. Обезбедување опрема за скијање во слободен стил.

Активностите кои се предвидени во овој проект се разгледуваат во две фази од нивото спроведување – градежна и оперативна фаза.

2.1 Оспособување на спортско-рекреативен парк

➤ Велосипедски патеки

Трасите на предвидените велосипедски патеки се постојни патеки, на кои ќе врши нивно уредување, означување и поставување на потребни елементи/препреки. Со проектот се предвидува да се уредат две траси на велосипедски патеки т.н „Flow“ и „Family“.

Велосипедска патека „Flow“ ќе има ширина од 0,9 m и должина од 1000 метри. Со проектните активности се предвидува: околчување на патеката, чистење на вегетација, ископ и насип на земја, со цел постигнување на потребниот наклон, рачно набивање на завршен слој, рачен ископ и вградување на бетон МБ 25 (4 m³) за изградба на пропуст, поставување на препреки, инфо табли, заштитен сунѓер, поставување на бетонска цевка $\varnothing 600$ во должина од 3 метри.

Елементи/препреки на велосипедска патека „Flow“:

- од 0% до 15% наклон (на позиција: 2-3; 3-4; 4-5; 6-7; 7-8; 9-10; 12-13; 17-18)
- од 15% до 30% наклон (на позиција: 1-2; 5-6; 10-11; 14-15; 15-16)
- од 30% наклон и повеќе (на позиција: 8-9; 11-12; 13-14; 16-17)
- Wall Curve Ride 1-6; 1-9
- Roler Bumps 3-4; 7-8; 12-13
- Дрвен полигон 2-3; 10-11; 14-15
- Мост 16-17
- Инфо табла.

Елементи/препреки на велосипедска патека „Flow“ се прикажани на следната слика.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 1 Елементи/препреки на велосипедска патека „Flow“

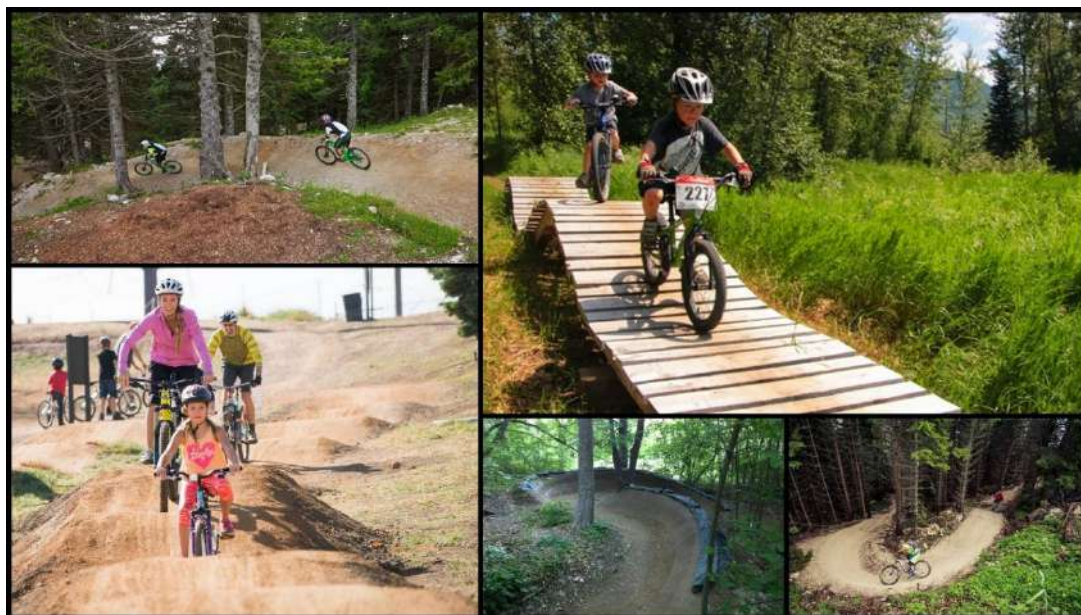
Велосипедска патека „Family“ ќе има ширина од 2 метри и должина од 750 метри. Оваа патека има константен благ наклон, минимални препреки, благи кривини со цел користење од страна на сите членови на семејството (за деца над 10 години). Со проектните активности за оваа велосипедска патека опфаќаат: околчување и чистење на трасата од трева и грмушки, ископ и насип на земја за постигнување на потребниот наклон, рачно набивање на завршен слој, рачно чистење и оформување на одводен канал во должина од 250 m, набавка, транспорт и монтажа на бетонска цевка $\varnothing$ 600 во должина од 1 метар.

Елементи /препреки на велосипедска патека „Family“ се:

- Roler Bumps (на позиција: 2-3; 9-10);
- Дрвен полигон (на позиција: 5-6; 9-10; 14-15);
- Дрвен Мост (на позиција: 7-8; 13-14);
- Pumps (на позиција: 4-5; 11-12; 12-13);
- Инфо табла.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 2 Велосипедска патека „Family“

На следната слика се прикажани велосипедските патеки, со насоки на движење и позиции на кои се планираат да се постават елементите согласно погоре наведените податоци.

Слика 3 Траса на велосипедските патеки „Flow“ и „Family“.

➤ Трим патека

Трим патеката претставува отворен повеќенаменски полигон, каде може да се изведуваат кондициони тренинзи на повеќе луѓе истовремено или пак истата може да ја користат луѓе кои сакаат ги тестираат своите можности. Отворениот полигон има кружна форма (со димензии 100 x 50 m) со две патеки за да се овозможи натпреварување на корисниците. Патеката е поделена на 15 сегменти/делови на кои ќе се поставуваат различни монтажни препреки.

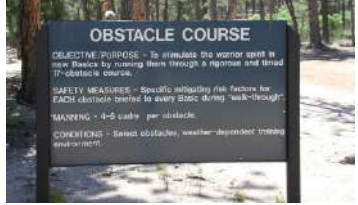
Слика 4 Трим патеката

На патеката секогаш ќе бидат присутни 12 препреки додека останатите 3 препреки ќе се поставуваат според потребите. Препреките/елементите кои се предвидени да се поставува на трим патеката се прикажани на следните слики.

1. Wall Obstacle		2. Table Wall Jump	
3. Log Balance Walk		4. "Tires Hoops"	

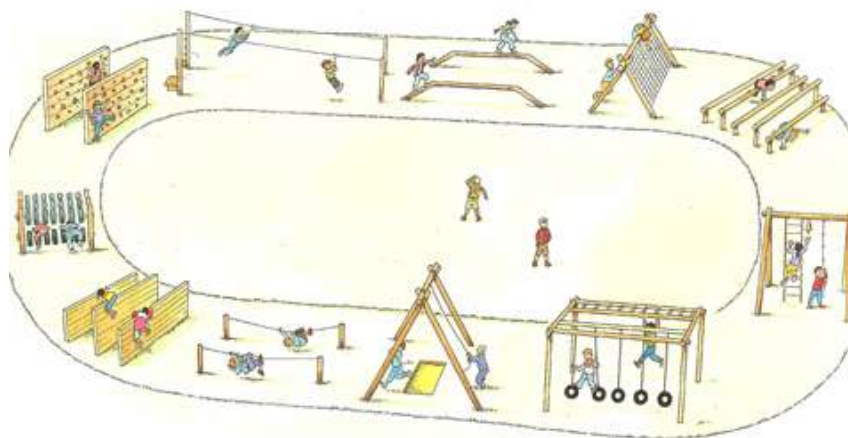

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

5. Rope Swing		6. Rope Climb	
7. Ninja Warrior		8. Log Jumping	
9. Up and Down		10. ADV Ninja	
11. Rope Balance over Water		12. Rope Vertical Climb	
13. /		14. /	
15. /		Инфо табла	

Шематски приказ на трим патеката е даден на следната слика.

Слика 5 Шематски приказ на изгледот на трим патеката

Уредувањето и опремувањето на трим патеката опфаќа:

- Околчување на теренот;
- Чистење на вегетација и друг органски материјал (хумус);
- Рачен ископ на земја до $d=30\text{ cm}$ (1500 m^3);
- Отстранување на карпи;
- Поставување на тампон-чакал во слој $d=10\text{ cm}$ (вкупно 100 m^3);
- Вградување на завршен слој од земја во $d=20\text{ cm}$, со машинско набивање (вкупно 200 m^3);
- Рачна изработка и вградување на бетон МБ 25 за темелисо хидрофобен адитив и хидрозим ($5,8\text{ m}^3$);
- Поставување на препреки;
- Монтажа на јажиња, пластични рачки, ланец, гуми, вреќи со песок и сл.

2.2 Магацин за складирање опрема

Некои препреки, потребни за отворениот полигон, ќе се складираат во веќе постоечки магацин на кој не се предвидува да се опфати со активностите на изградба или реконструкција. Овој објект ќе се користи по потреба. Хангарот се наоѓа непосредно до полигонот.

2.3 Реконструкција на постоечки ресторан т.н Трифкова Колиба

Со проектните активности се предвидува да се изврши реконструкција и доградба на постојниот ресторан „Трифкова Колиба“, кој се наоѓа на крајната станица на двосед жичарата.

Објектот на ресторанот „Трифкова Колиба“ нема статус на заштита. Инвеститорот Друштво за сообраќај и услуги Скијачки центар „Заре Лазаревски“ ДОО Маврово, Маврови Анови има договор за користење на објектот на ресторанот, како и сите други објекти во ски центарот. Земјиштето е во државна сопственост, но НП Маврово поддржува реализација на овој проект.

Ресторанот се наоѓа на надморска височина од 1500 метри и неговата моментална состојба е прикажана на следната слика.

Слика 6 Надворешен изглед на постоечкиот ресторан „Трифкова Колиба“

Постојниот објект е изграден од носиви камени сидови, кров со дрвена конструкција, азбестно цемента плочи. Ресторанот се состои од: влезен претпростор, голема просторија за гости со камин, кујна и тоалети лоцирани на кота -0,75 см.

Основата на ресторанот (со распоред на просториите) и димензиите на постојниот објект се прикажани на следната слика.

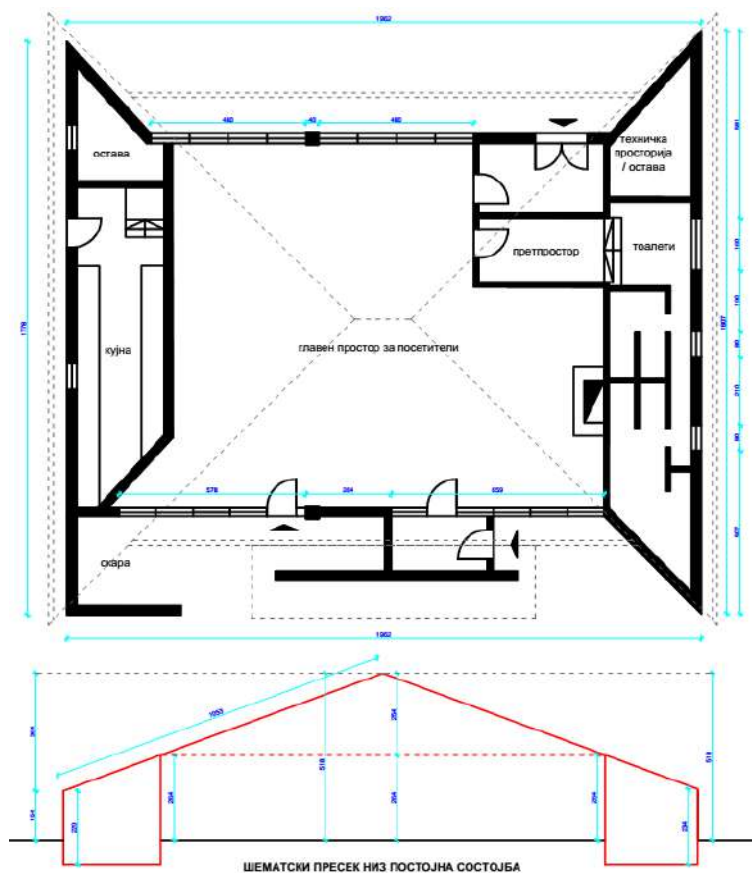
Вкупната површина на ресторанот изнесува 220 m² (внатрешен дел), која е поделена на следните просторни целини:

- Главен простор за посетители 135 m²
- Кујна со остава 31 m²
- Санитари со претпростор 35 m²
- Технички простории 16 m²

Капацитетот на гости во сегашната состојба на објектот е вкупно 140 места, од кои за седење со дрвени маси со клупи има 120 места, а за седење покрај шанк ~ 20 места.

Основата на ресторанот (со распоред на просториите) и димензиите на постојниот објект се прикажани на следната слика.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 7 Основа на ресторанот (постојна состојба)

На следните фотографии е прикажана сегашната состојба на ресторанот „Трафикова Колиба“ во внатрешниот и надворешниот дел.

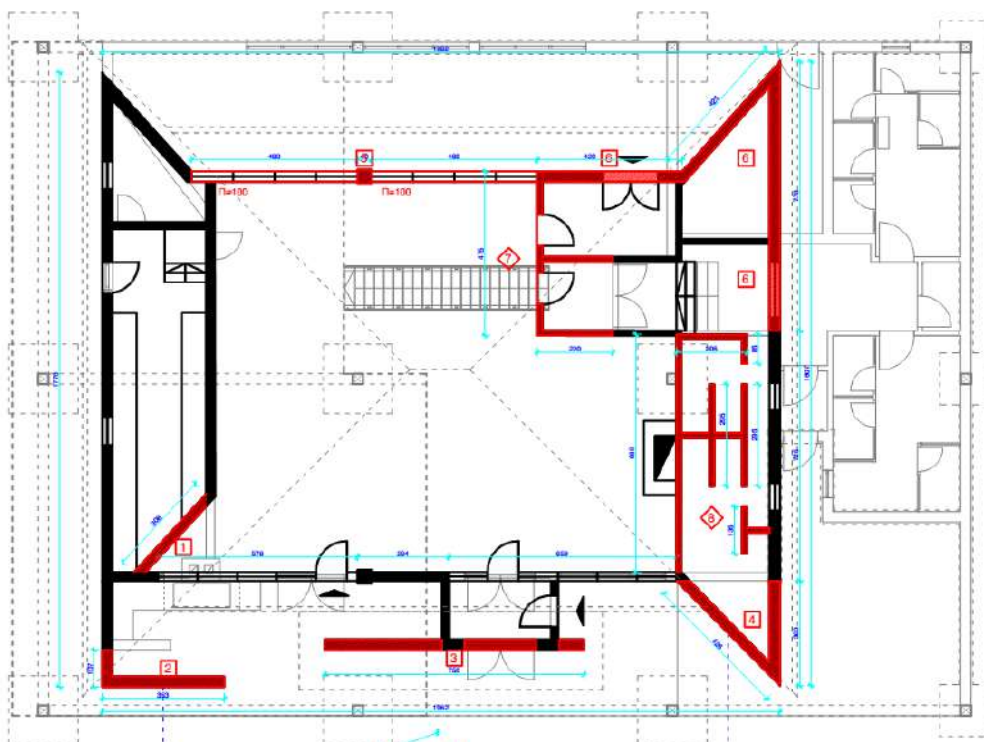
Слика 8 Внатрешен изглед на ресторанот „Трафикова Колиба“

Слика 9 Надворешен изглед на ресторанот „Трафиçева Колиба“

Проектните активности предвидуваат рушење на 8 постоечки ѕидови, демонтиража на кровна конструкција и уривање на санитарните јазли со цел проширување и дограба на ресторанот, кои се во насока на модернизација и опремување со сите потребни содржини на посетителите.

На следната слика се прикажани ѕидовите кои со проектот се предвидува нивно рушење (означени со црвена боја) и проширувањето на објектот (сива боја).

Со проектот се предвидува зголемување на површината за престој на гости со зголемување на основата на приземјето и дополнително со изградба на галерија (на кота 3+30) од каде се излегува на тераса, исто така наменета за престој на гостите.

Вкупната површина на реконструираниот и доградениот објект на ресторанот изнесува 430 m² (внатрешен простор) и површина од 250 m² за тераси во приземје и на кат.

Вкупниот капацитет на седење во реконструираниот и доградениот објект изнесува вкупно 375 посетители.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

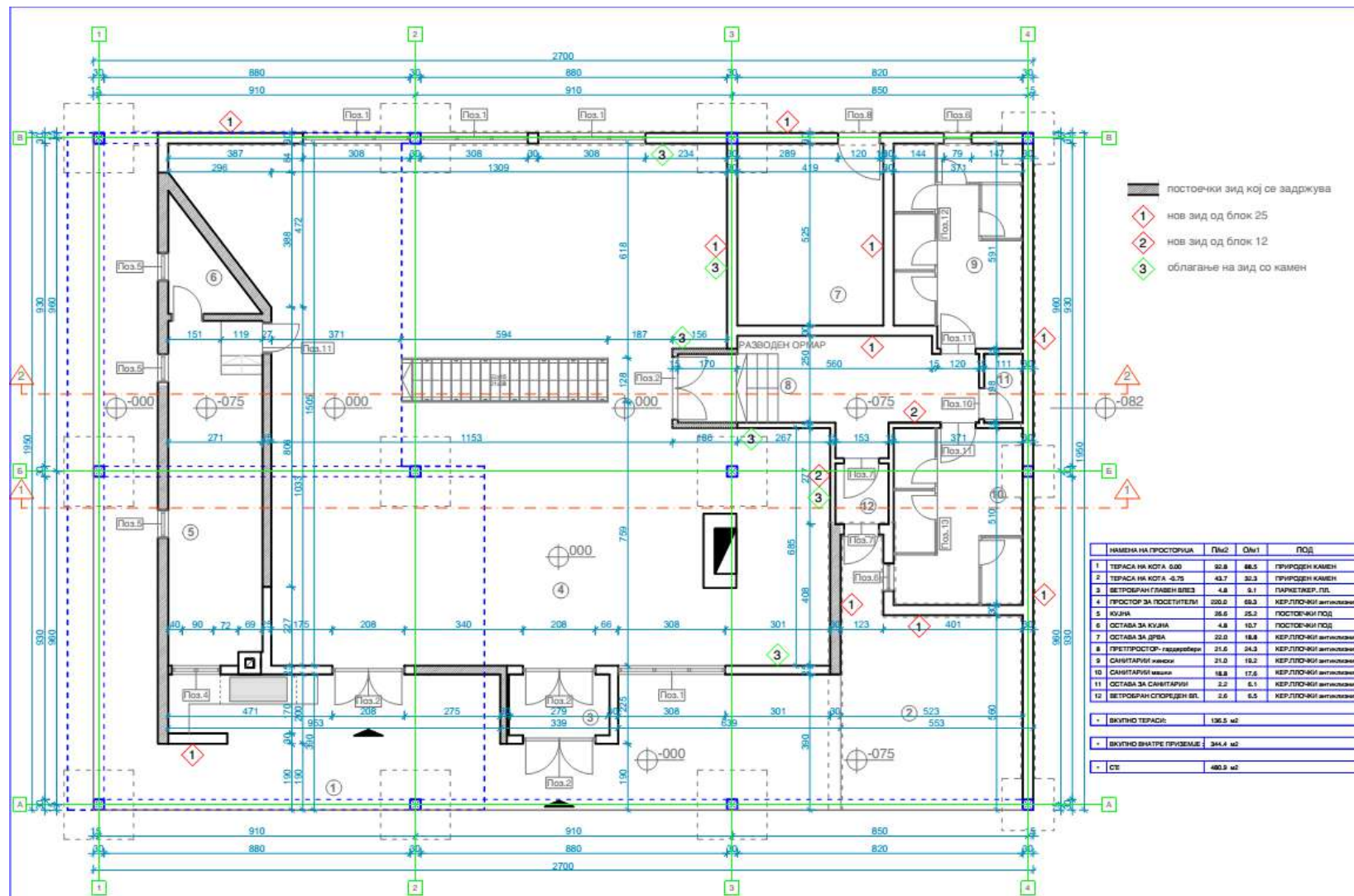
Ситуацијата на реконструируаниот и надграден ресторан Трифкова Колиба е прикажан на следната слика.

Слика 10 Ново дизајниран ресторан "Трифкова Колиба"

На следните слики се прикажани основата на приземјето и галеријата, опремата која ќе се постави во ресторанот, како и надолжен пресек на реконструируаниот и доградениот објект на ресторанот.

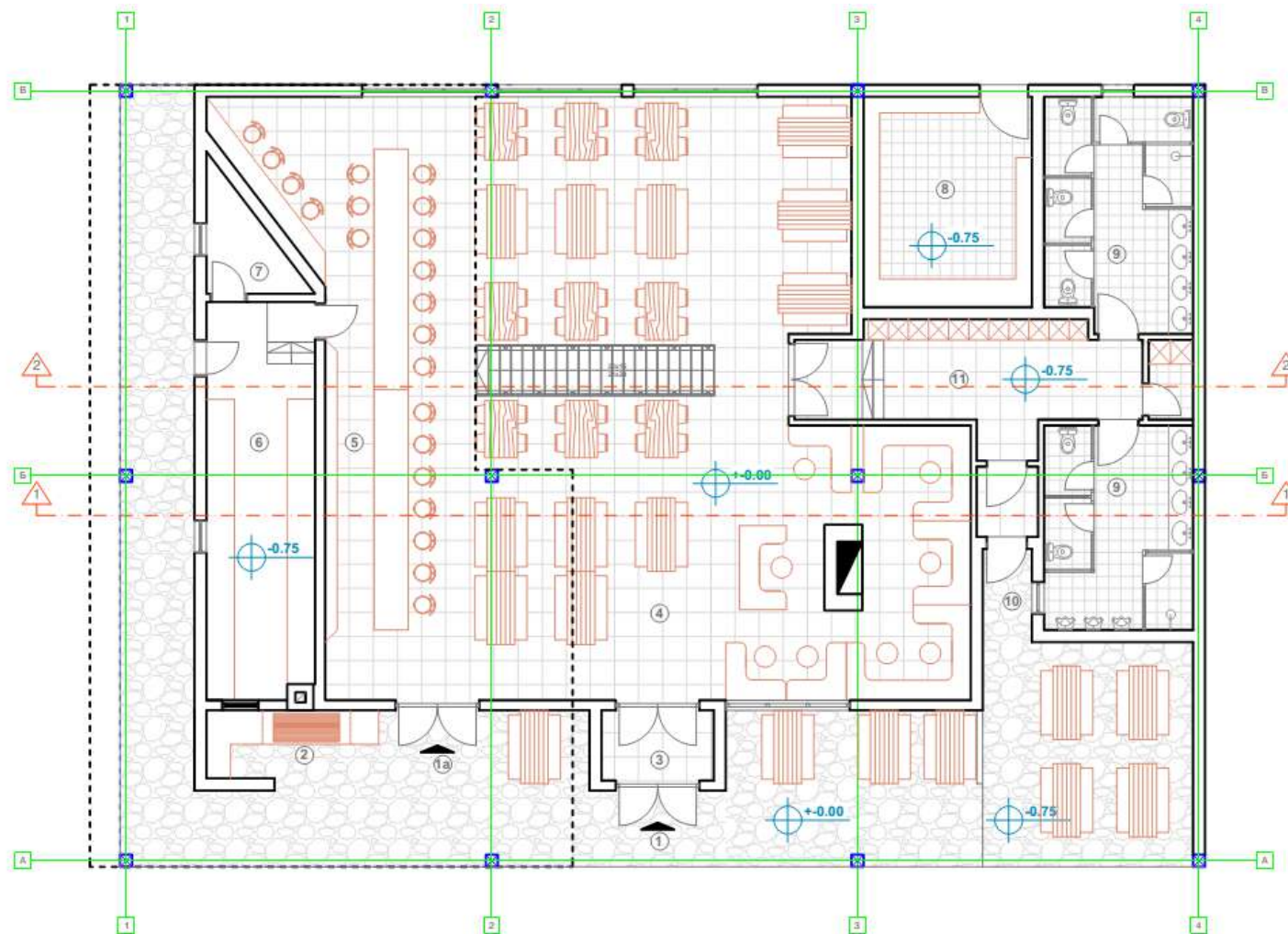

Слика 11 Основа на приземје на кота 0.0 (нова состојба)

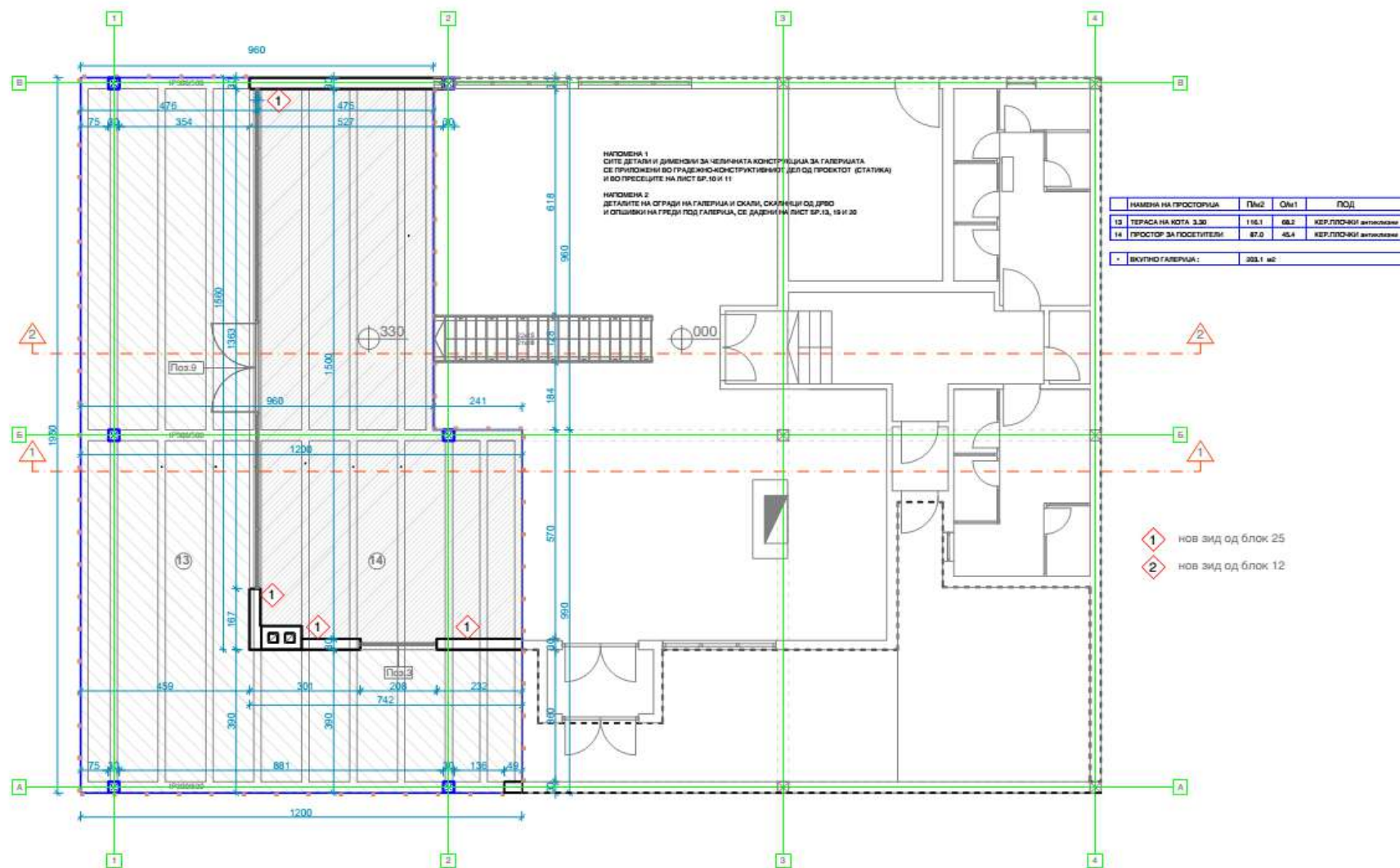

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

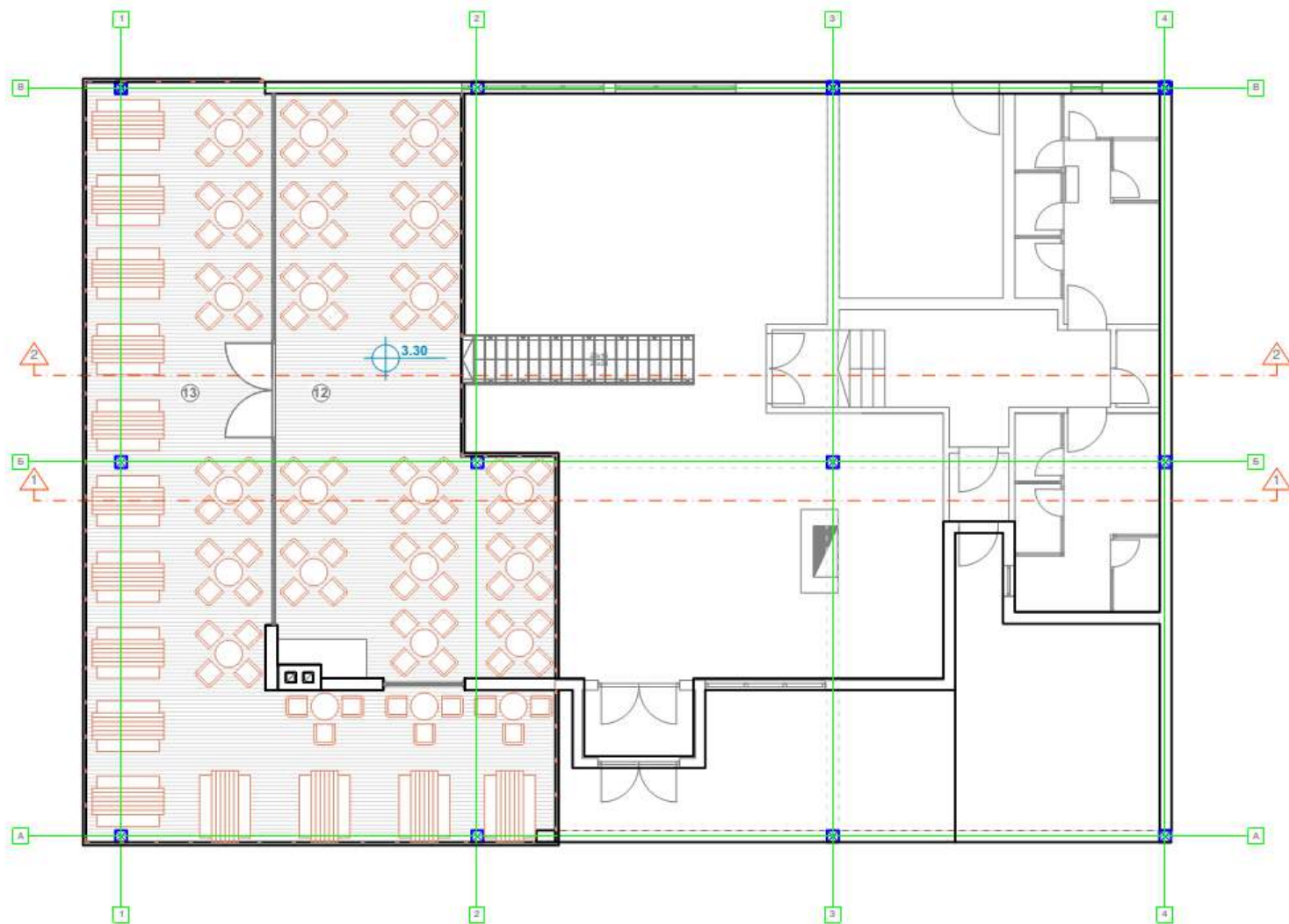
Слика 12 Основа на приземје со нова опрема во внатрешноста

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

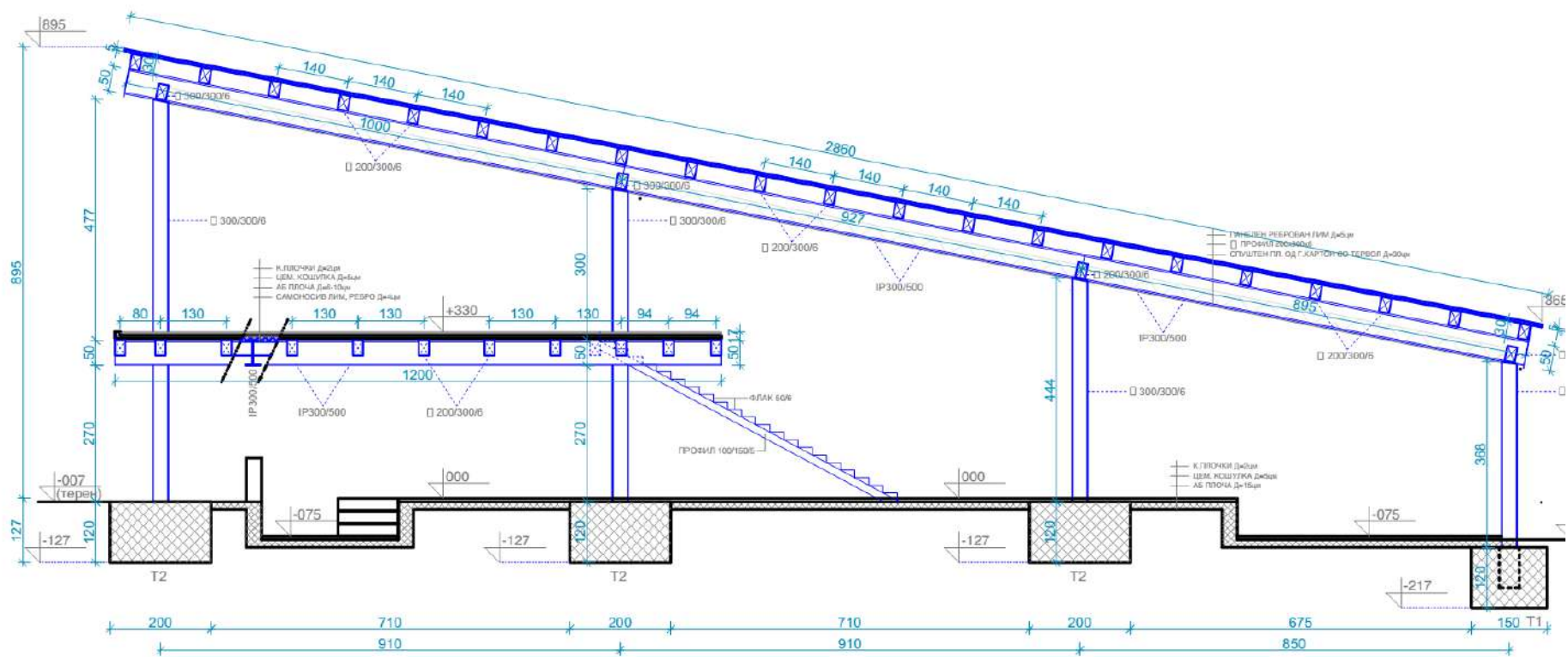
Слика 13 Основа на галерија (нова состојба)

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 14 Основа на галерија со ново предвидена опрема (нова состојба)

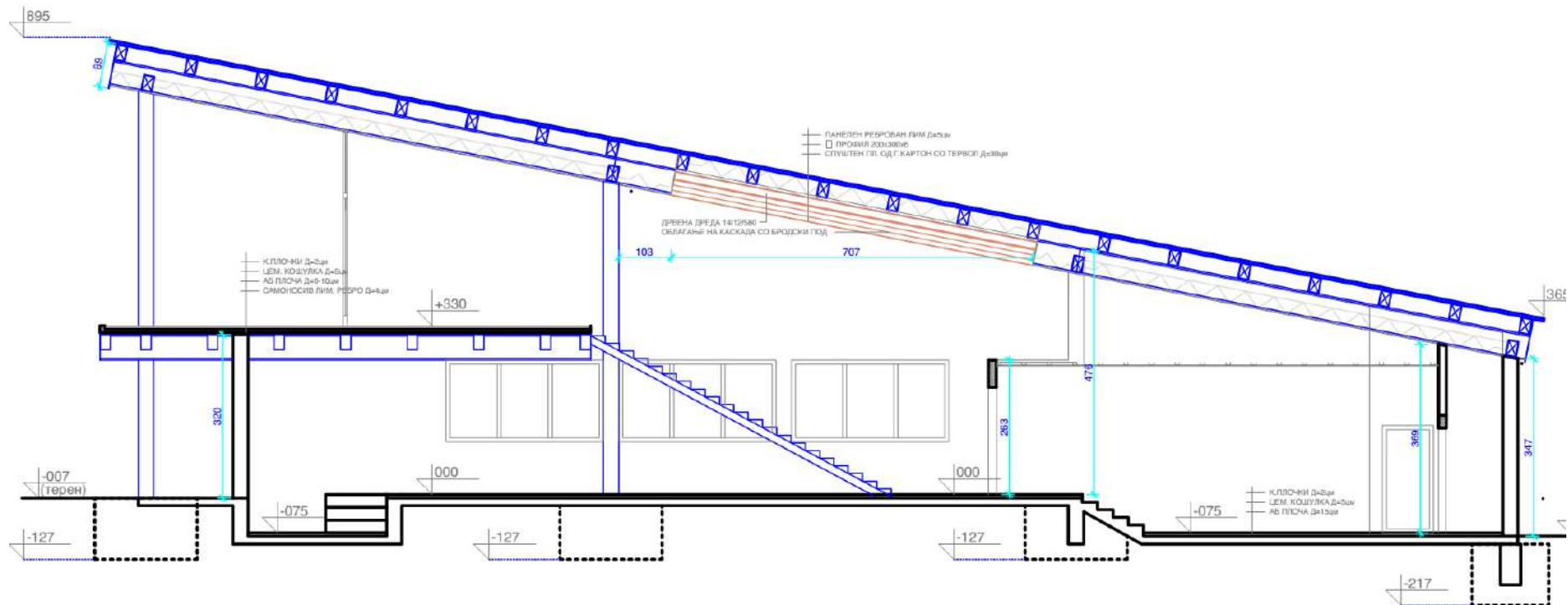
План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 15 Надолжен пресек на објект на ресторан пресек 1-1 (нова состојба)

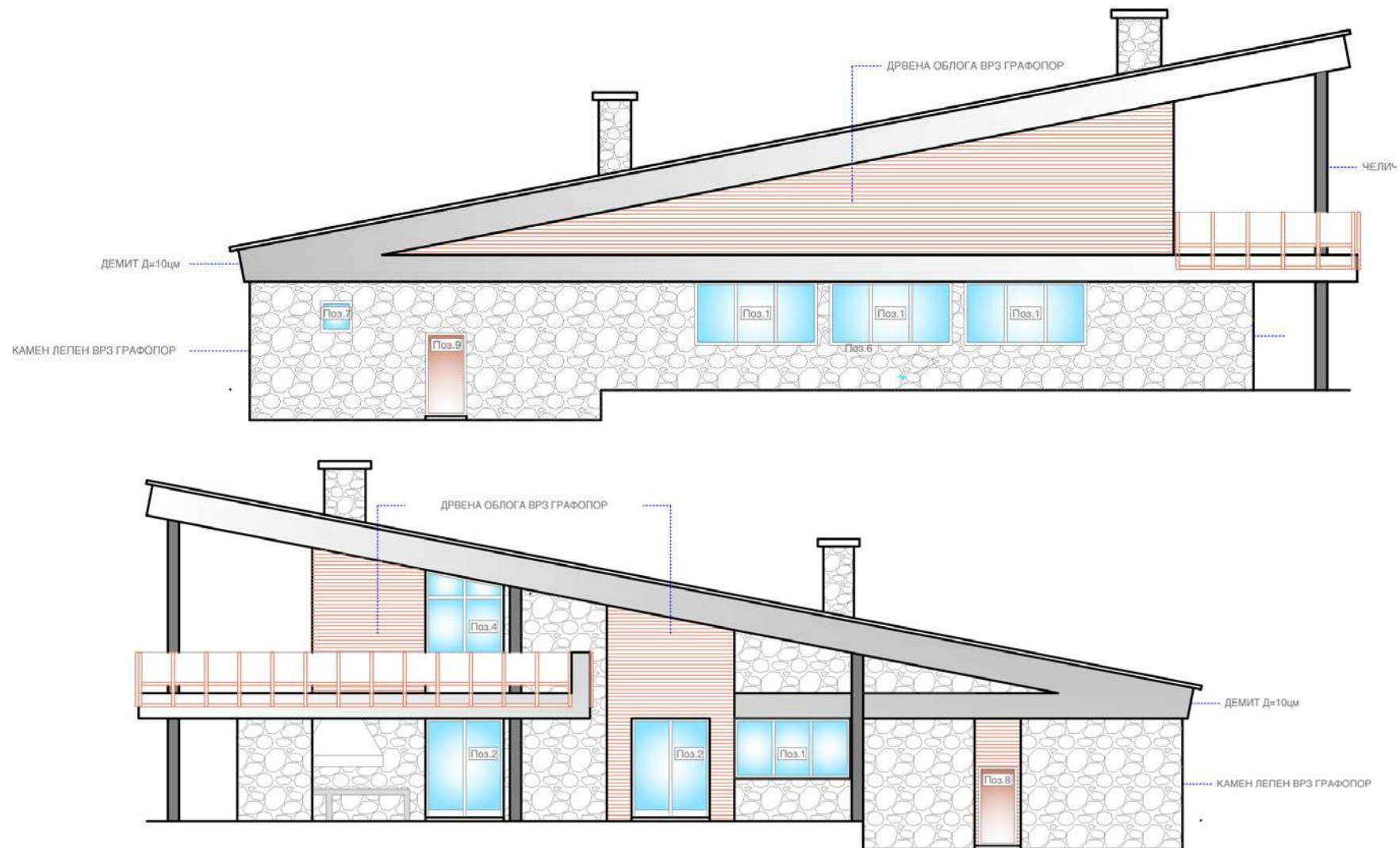

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 16 Пресек 2-2 (нова состојба)

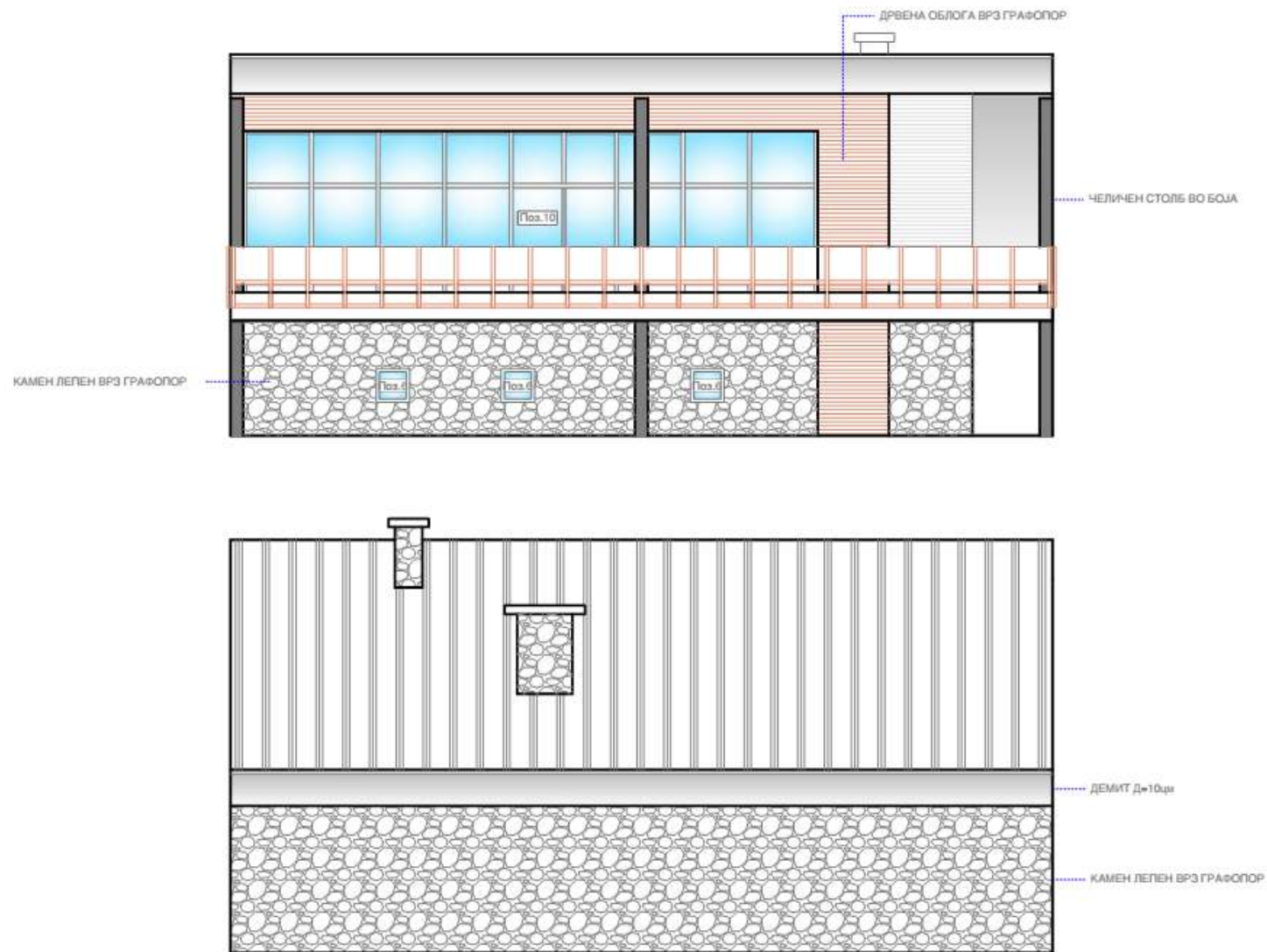
План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 17 Изглед на новата фасада (од двете страни)

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 18 Изглед на новата фасада (предна и задна страна)

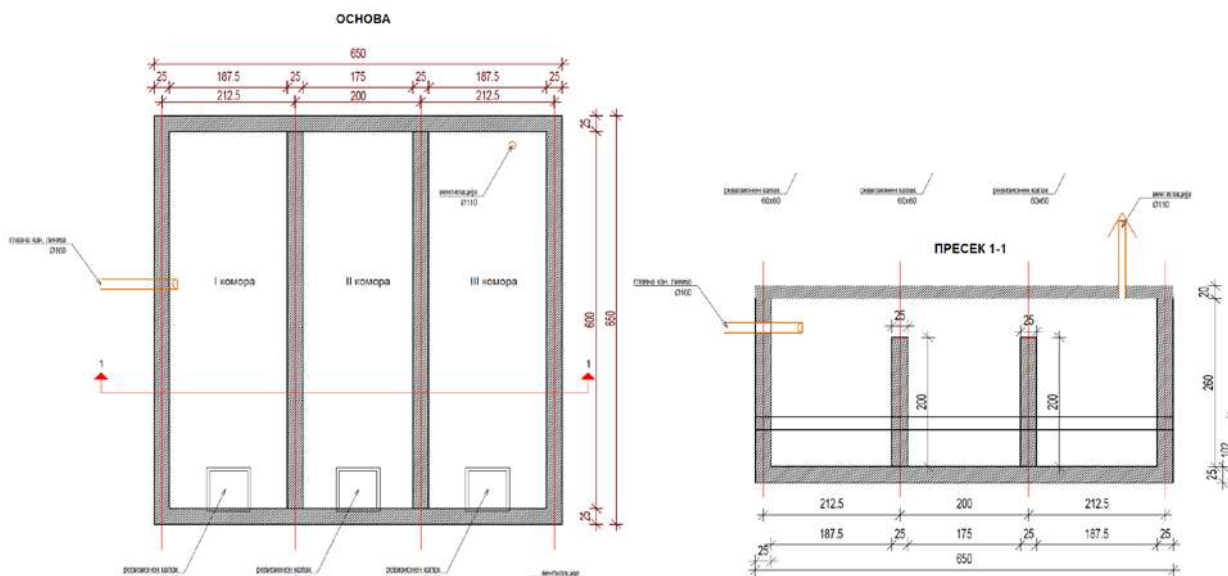

Слика 19 Нов изглед на ресторанот „Трифкова Колиба“

Во моментот, ресторанот се снабдува со вода од постоечка локална водоснабдителна мрежа, која ќе продолжи да се користи.

Отпадните санитарни и фекални води, кои ќе се генерираат од ресторанот „Трифкова Колиба“ преку надворешна канализациона мрежа (од ПВЦ цевки), ќе се собираат во водонепропусна септичка јама. Септичката јама е предвидена да биде изградена од армиран бетон, трокоморна (димензии $6 \times 6 \times 2$ m) со зафатнина од 72 m^3 и дебелина на сидови од 25 cm.

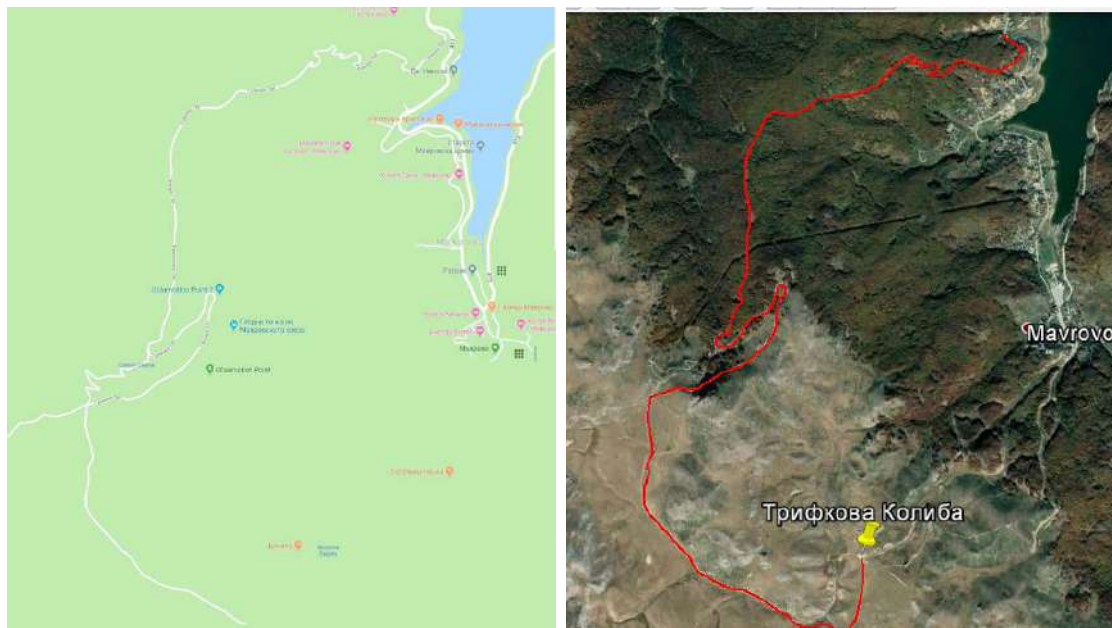
На следната слика е прикажана основата на септичката јама, како и надложен пресек од истата.

Слика 20 Напречен и надложен пресек на септичката јама

При процесот на реконструкција и доградба на ресторанот се предвидува користење на возила и механизација, вклучително и камиони за транспорт на материјали, отпад, работници до и од локацијата. Пристапниот пат, т.н “Галички Пат” (локален земјен пат) кој води до проектното подрачје е прикажан на следната слика.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Слика 21 Постоечки локален пат до проектното подрачје

Проектот предвидува реконструкција на постојниот ресторан за кој ќе се користат природни материјали - дрво, метал, стакло и камен.

Реконструкција и проширување на ресторанот "Трифкова Колиба" вклучува:

Рушење и демонтажа

- Рушење/демонтажа на постоечка кровна конструкција (дрвени греди и азбестни плочи) - 420 m²;
- Рушење на 6 постоечки камени сидови (вкупно 69,5 m³);
- Рушење на 2 зида од керамички блок 12 (вкупно 16,3 m³);
- Демонтажа на фасадни столарија (10 врати и прозорци);
- Демонтажа на постоечки подот на керамички плочки и цементни кошулици (14 m³);
- Демонтажа на постоечка тоалетна опрема и цевки.

Земјени работи

- Ископување на почва во слој од 30 cm на површина од 320 m² (вкупно 96 m³);
- Поставување на тампон (вкупно 64 m³).

Бетонски работи

- Бетонирање на темели и плочи (124,5 m³);
- Арматура (тип GA-RA 400/500 и MAG 500/560-Q188) за арматура од бетон (2250 kg).

Сидарски работи

- Сидање на фасадни сидови од внатре (515 m²);

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

- Малтерисување на внатрешни ѕидови (1440);
- Изработка на армирана цементна кошула (988 m²);

Изолациони работи

- Инсталација на хоризонтална хидроизолација на подови (260 m²);
- Инсталација на топлинска изолација на покривот (420 m²);

Браварска работи

- Инсталација на челична конструкција (49320 kg).

Фасадни столарија

- Монтирање на прозорци со различни димензии (10 прозорци);
- Монтажа на врати со различни димензии (11 врати);
- Монтирање на паравани за тоалети (вкупно 8 кабини со врати);
- Монтирање ограда за галерија од алуминиумски профил и стакло (55 m²).

Крвопокривачки работи

- Инсталација на пластичен лим за кров (570 m²);

Подопологачки работи

- Поставување керамички плочки (503 m² и 297 m²);
- Поставување камен на подот надвор од ресторанот (140 m²).

Спуштен плафон

- Изведба на спуштен таван од водонепропусни гипсени плочи (370 m²);
- Изведба на спуштен таван од табли на аква панели (371 m²);
- Покривање со панели од аква-панел на кровна конструкција (90 m²).

Молерофарбарски работи

- Глетување и боење на ѕидовите (1280 m²).

Фасадни работи

Изведба на демитна фасада (495 m²);

- Обложување на фасада со рамен камен (285 m²);
- Изградба на дрвена фасада (105 m²).

Водоинсталатерски работи

- Демонтажа на постоечки: мијалници и WC-школки, постоечки славини и вентили и цевки за вода и канализација;
- Инсталација на мијалници, тоалети, огледала, електричен бојлер итн.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

- Инсталација на водоводните цевки со различна димензија (вкупна должина од 168 m);
- Инсталација на вентили (вкупно 6 парчиња);
- Инсталација на армирано-бетонски шахти и капаци за отпадна вода (вкупно 3 парчиња);
- Инсталација на ПВЦ цевки со различна димензија (вкупна должина од 106 m) итн.

Електрични работи

- Изведба на електрична инсталација;
- Инсталација на прекинувачи, светилки итн.
- Изведба на громобранска инсталација.

2.4 Обезбедување опрема за скијање

За да обезбеди скијање во слободен стил, Инвеститорот планира да набави соодветна опрема, како што е кабина за постојниот ратрак, систем за навигација, како и систем за справување со лавина и безбедност.

Со монтирање на патничката кабина на ратракот, ќе се овозможи пренесување на посетителите до оние локации на планината на кои не може да се пристигне со жичарница или ски-лифт.

Слика 22 Патничката кабина на ратракот

Системот за навигација е претставен со т.н. tracker/Beacon, а тоа е дигитален сигнален уред кој помага да се пронајдат две или повеќе лица во случај на несреќа.

Системот против лавина и безбедност се состои од воздушно перниче кое се употребува во случај на појава на лавина, воздушен цилиндар за пумпање воздух, лопата, сонда и радио станица.

2.5 Локација на проектот

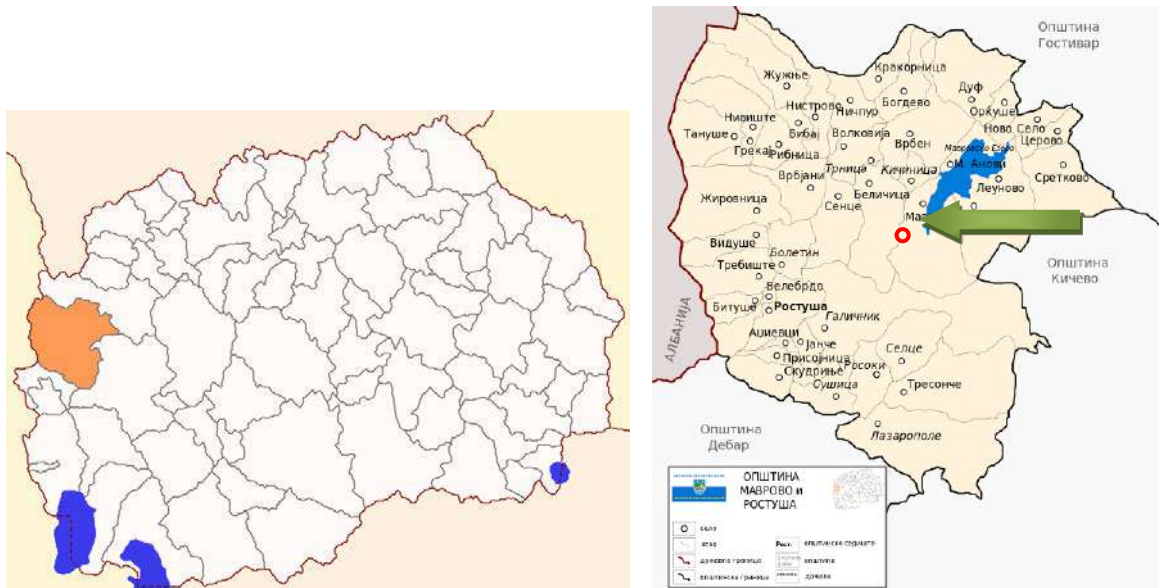
Проектот ќе се реализира на територијата на Општина Маврово и Ростуше. Оваа Општина се наоѓа во западниот дел на Република Македонија. Нејзин

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

административен центар е селото Ростуша. Зафаќа површина од 663,19 km² и поголем дел од нејзината територија се протега во границите на Националниот парк „Маврово“.

На север граничи со Општина Гостивар, на исток со Општина Кичево, на југ со Општина Дебар и на исток со Република Албанија. Општината има 8 618 жители.

Слика 23 Местоположба на општина Маврово и Ростуша во Република Македонија и карта на општината со населените места

Проектното подрачје се наоѓа на планината Бистра, во границите на Националниот парк „Маврово“, во зона која се наоѓа над шумската граница. Тоа значи дека пределот во најголем дел е претставен со планински пасишта. Локацијата на проектното подрачје и неговото опкружување може да се види на Google сликата која следува.

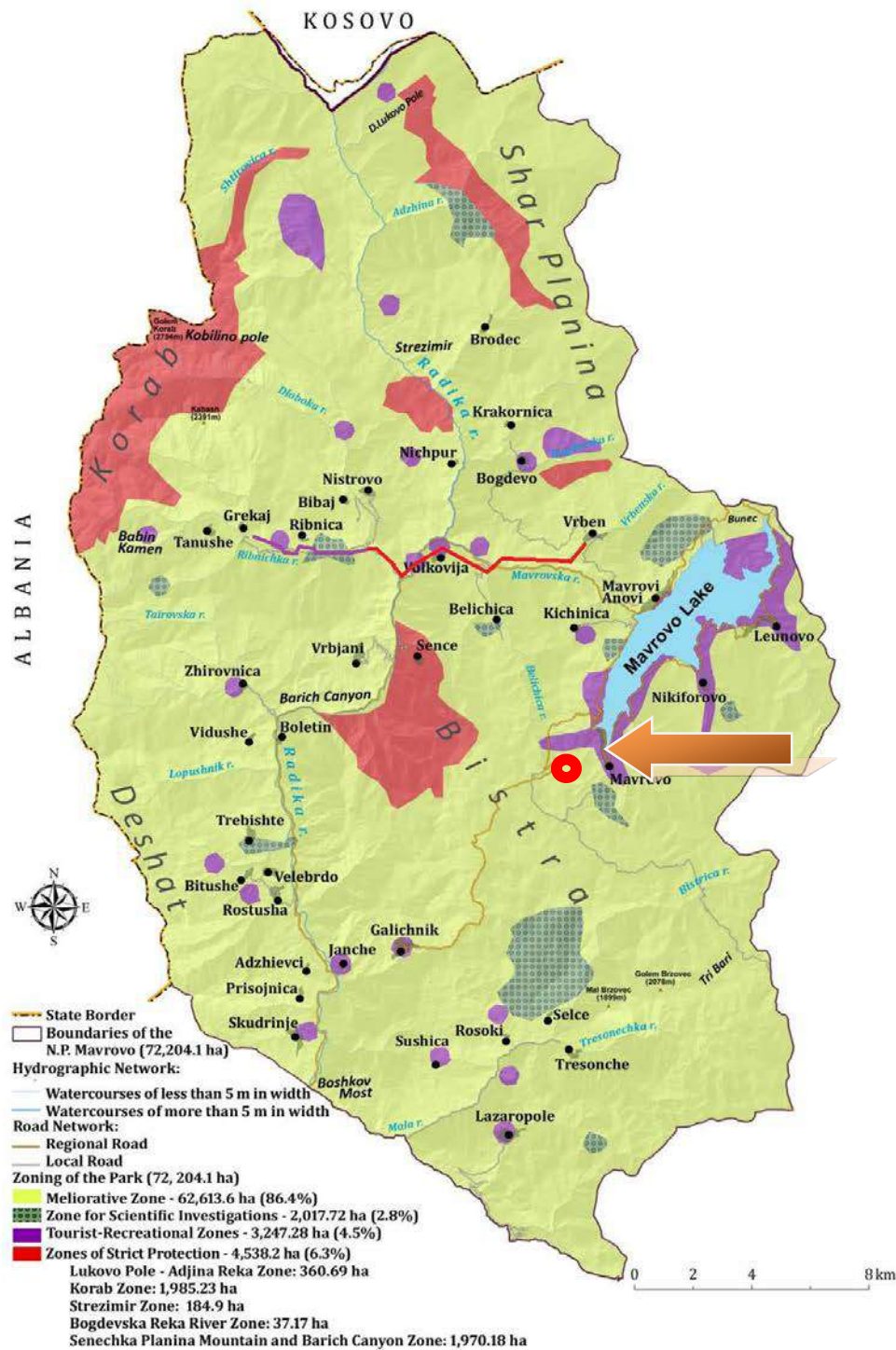

Слика 24 Опкружување на проектното подрачје

Според постојното зонирање на НП „Маврово“, проектното подрачје не влегува во зона на строга заштита, туку целосно се наоѓа во мелиоративната зона и туристичко рекреативна зона на НП „Маврово“.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Source: Spatial Plan of the National Park Mavrovo, 1988. Institute for Urban Planning and Housing-communal Technique of the Socialist Republic of Macedonia (SRM) - Skopje. (The map was digitalized for the needs of this Project).

Слика 25 Локација на проектното подрачје во рамките на НП „Маврово“. Зонирањето на паркот е според Просторниот план на Националниот парк „Маврово“ од 1988 подготвен од страна на Институтот за просторно планирање и техники за домување и комунални дејности

Новиот предлог-Закон за НП „Маврово“ од февруари, 2015 година, кој е усогласен со Законот за заштита на природата, е во фаза на разработка. Со истиот се предвидува ново зонирање на НП „Маврово“, во три зони: зона на строга заштита, зона на активно

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

управување и зона на одржливо управување. Во согласност со предложеното зонирање, Проектното подрачје целосно ќе се протега во зоната на одржливо управување, каде се дозволени активности за екотуризам, изградба на ресторани, планински велосипедизам по уредени патеки, движење со моторни возила.

При подготовката на елаборат за заштита на животната средина за овој проект. Писмото за намера беше доставено до Управата на јавната установа НП Маврово за добивање на одобрение. Тие потврдуваат дека проектната област се наоѓа во туристичко-рекреативната зона на НП Маврово, каде што е дозволено да се спроведат предложените активности. Добивањето мислење од Јавното установа НП Маврово е прикажано во Прилог 3.

2.6 Суровини и материјали

Суровините и помошните материјали кои ќе се користат во градежната фаза се прикажани во табелите подолу.

Табела 1 Материјали кои ќе се користат за уредување на велосипедските патеки

Суровина	Количество
Тампонски материјал	100 m ³
Бетон МБ 25	9,8 m ³
Метални елементи за препреки	20 пар
Јаже	200 m`
Пластични рачки	12 пар
Ланец	50 m`
Гуми	12
Вреќи за песок	222 пар
Сајла	70 m`
Каиши за пластичните рачки	50 m`
Бетонска канализациона цевка ø600	4 m`
Заштитен сунѓер d=10cm	7 m ²
Инфо табла	12 пар

Табела 2 Суровини потребни за реконструкција и доградба на ресторанот

Суровина	Количество
Тампон	64 m ³
Бетон МБ 30	124,5 m ³
Арматура	2250 kg
Малтер за фасадни и внатрешни сидови	1935 m ²
Цементна кошулка	988 m ²
Термоизолација со армафлекс	420 m ²
Челична конструкција од топовалани профили	49320 kg
Пластифициран лим за галерија	2650 kg
Прозори со различни димензии	10 пар.
Врати со различни димензии	11 пар.
Алиминиумски профили за ограда на галерија	55 m`
Пластифициран лим за покрив	570 m ²
Метални плочи за снегобрани (2x2 m)	95 пар
Керамички плочки	503 m ²
Керамички плочки за цокле	297 m`
Аквапанел плочи d=12 cm	316 m ²
	85 m`
Глет маса, боја за сидови за површина од	1280 m ²
Графопор	495 m ²

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Плочест камен	285 m ²
Дрво за фасада	105 m ³
Бродски под	61 m ²
ППР водоводни цевки со различни димензии	168 m ³
Водоводни цевки со различни димензии	168 m ³
Пропусни вентили	6 пар.
Армирано бетонски шахти (монтажен тип) со лиеножелезни капаци	3 пар.
PVC канализациони цевки	106 m
Кабли за слаба и јака струја	170 m ³
Светилки	116 пар.
Разводни ормани	13 пар.
Опрема за тоалети	Според основен проект

Во градежната фазата како помошни материјали ќе се користат: вода за пиење и вода за санитарни потреби на работниците, гориво, масло за подмачкување, моторно и хидраулично масло потребни за работа на механизацијата. Количините на овие помошни материјали не може да се дефинираат во оваа фаза.

Во оперативна фаза, за работење на ресторанот, се очекува да се користи: електрична енергија, вода, дрва за загревање, безалкохолни пијалаци, алкохолни пијалаци, прехранбени артикли, средства за хигиена итн. Потрошувачката на истите не може да се дефинира во оваа фаза и ќе зависи од бројот на посетители.

Во оперативната фаза може да се јави потреба од замена на некој елемент на трим патеката или велосипедските патеки во случај на оштетување, како дрвени летви, јажиња, каиши, пластични рачки и сл. Нивната потрошувачка не може да се утврди во оваа фаза.

3 ОЦЕНА НА ВЛИЈАНИЈАТА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Очекуваните влијанија врз животната средина се разгледувани во две фази од спроведувањето на проектот – **градежна** и **оперативна** фаза. Бидејќи од потпроектните активности: а) поставување на кабина за ратракот, кој ќе се користи за транспорт на посетители, со кој располага скијачкиот центар, и б) набавка на опрема за навигација и спасување, не се очекуваат негативни влијанија врз животната средина, истата не е предмет на разгледување во овој дел од Планот.

Градежната фаза ги опфаќа сите активности во кои ќе се употребува градежна механизација и возила за транспорт на материјали до и од локацијата, сите видови на земјени работи, како што е израмнување на велосипедските патеки и нивното уредување, потоа реконструкција и проширување на постојниот ресторан, уредувањето на отворениот полигон и неговото опремување со бариери и сл. Разгледувани се и очекуваните дефекти и инцидентни состојби кои би можеле да настанат во текот на реализацијата на оваа фаза.

Оперативната фаза ја опфаќа угостителската дејност во ресторанот и сите активности кои произлегуваат од неа, користењето на велосипедските патеки и отворениот полигон, како и нивното редовно одржување и можната појава на дефекти или инцидентни состојби.

Оцената на влијанијата врз животната средина е направена со карактеризација на активностите предвидени со проектот во однос на одредени критериуми кои најчесто се користат при оваа процедура, како што се: јачина на влијанието, важност на влијанието, веројатност на појавување, опфат на влијанието, негово времетраење и други. При оцената на влијанието на проектот врз животната средина е утврдено дека за сите идентификувани влијанија е можна примена на мерки за нивно ублажување и/или елиминирање. Овие мерки се дадени во овој ПУЖС.

Табела 3 Користени критериуми за оцена на влијанијата

Критериум	Оцена на влијанието во однос на критериумите		
<i>Карактер на влијанието</i>	Позитивно (+)	Негативно (-)	Нема - Неутрално 0
<i>Тип на влијанија</i>	Директно	Индијектно	Кумулативно
<i>Јачина на влијанието</i>	Голема	Средна	Мала
<i>Време на појавување</i>	Веднаш	Повторувачко	По одреден период
<i>Времетраење на влијание</i>	Краткотрајно	Среднорочно	Долготрајно
<i>Повратност на влијание</i>	Повратно	Неповратно	
<i>Веројатност на појавување</i>	Сигурно	Можно	Невозможно
<i>Важност</i>	Локална	Национална	Прекугранична/ Глобална

3.1 Емисии во воздух

3.1.1 Градежна фаза

Во градежната фаза, извори на емисии во воздух ќе бидат следните активности:

- расчистувањето на вегетација долж трасата на патеките;

Слика 26 Трева и грмушки (*Juniperus communis*) долж велосипедските патеки

- ископ и набивање на тампон и земја, долж трасата на патеките;
- демонтирање и рушење на делови од објектот на ресторанот (кровна конструкција, постоечки сидови и сл.);
- користење на механизација и возила;
- транспортни активности на градежни материјали, отпад и работници;
- складирање на суровини и помошни материјали;
- монтирање и изведба на елементи на патеките и сл.

Овие активности ќе бидат извори на следните емисии во воздух:

- Фугитивна прашина;
- Издувни гасови од мотори со внатрешно согорување (SO_2 , NO_x , CO , CO_2).

Емисиите на воздух од проектните активности ќе бидат генерирани во проектната област и долж пристапниот пат.

Сепак, тоа се краткотрајни и минимални количества на емисии кои не можат значително да влијаат врз квалитетот на амбиентниот воздух, уште повеќе ако се земе предвид дека на локалитетот не се одвиваат други активности, кои генерираат емисии во воздухот.

Оцена на влијанијата: негативни, директни, со мала јачина, ќе се појават веднаш, краткотрајни, повратни, со сигурна веројатност на појавување, со локална важност.

3.1.2 Оперативна фаза

Во оваа фаза извори на емисии во воздухот ќе бидат возилата со кои се доставуваат суровини и материјали до ресторанот, возилата кои го преземаат комуналниот отпад од локацијата, механизацијата за одржување на велосипедските патеки и сл. Овие влијанија се незначителни и краткотрајни (повремени).

Затоплувањето на ресторанот во зимските месеци е предвидено да се врши со камин на дрва. Како резултат на горење на дрва се очекува да се генерираат емисии во воздухот (цврсти честички, CO и NOx).

Од собирањето на отпадните санитарни води во затворена септичка јама и нејзино вентилирање се очекува да се генерираат: емисии на метан (CH₄), јаглерод моноксид (CO), како резултат на разградување на органските материи во анаеробни услови. Исто така, се очекува и генерирање на сулфур водород, односно непријатен мирис.

Оцена на влијанијата: негативни, директни/индиректни, со мала јачина, ќе се појават веднаш/одложено, долготрајни, повратни, со можна веројатност на појавување, со локална важност.

3.2 Емисии во води и влијанија врз водите

3.2.1 Градежна фаза

Во градежната фаза ќе се генерираат отпадни санитарни води од работниците. Отпадните води може да се собираат постоечка септичка јама. Во случај на несоодветно управување, тие може да имаат влијание врз квалитетот на површинските и подземните води.

Емисии во површински води, може да се јават како резултат на исталожување на седименти, разнесување на помошни материјали, суровини и отпад со помош на ветер или врнежи, несоодветно управување со генерираниот отпад, инцидентни истекувања на моторно масло, други масла и течни горива од механизацијата и возилата; миење на механизација и опрема во проектно подрачје или нивно паркирање на земјени површини.

Оцена на влијанијата: негативни, директни/индиректни, со мала јачина, ќе се појават веднаш, краткотрајни, повратни, со можна веројатност на појавување, со локална важност.

3.2.2 Оперативна фаза

Во оперативната фаза ќе се генерираат санитарни отпадни од работниците и посетителите.

Со предвидениот начин на собирање на отпадните води во водонепропусна и армирано-бетонска септичка јама, правилно ќе се управува со овие води и ќе се спречи негативното влијание врз медиумите на животната средина.

Квалитетот на водите може да биде засегнат во случај на несоодветно управување со создадениот отпад итн.

Оцена на влијанијата: негативни, директни/индиректни, со мала јачина, ќе се појават веднаш, долгоркотрајни, повратни, со можна веројатност на појавување, со локална важност.

3.3 Емисии во почви и влијанија врз почви

Користењето и движењето на тешка механизација и активностите на набивање на почвата заради изградба на велосипедски патеки и трим патеката, се очекува да предизвикаат негативни влијанија врз карактеристиките на почвата, како резултат на набивање, промени во водопропусливоста и сл.

Квалитетот на почвата и подземните води може да биде нарушен доколку:

- несоодветно се складираат горивата и нивните деривати, кои ќе се користат за опремата и механизацијата;
- несоодветно се ракува со масла, масти и нафта;
- несоодветно управување со отпадни води и отпад;
- со атмосферски врнежи се врши промивање на површините предвидени за складирање на отпад, суровини и помошни материјали;
- настанат инциденти истекувања на масла, масти и нафта од механизацијата, како резултат на дефект или дотур во механизацијата итн.

Оцена на влијанијата: негативни, директни/индиректни, мал интензитет, ќе се појават веднаш, краткотрајно, реверзибилно/неповратно, со можна веројатност на појавување и од локална важност.

3.4 Создавање на отпад

3.4.1 Градежна фаза

Во градежната фаза, се очекува генерирање на следните фракции на отпад⁵:

- 13 01 11* синтетски хидраулични масла
- 13 02 06* синтетски моторни и трансмисиони масла и масла за подмачкување

15 ОТПАД ОД ПАКУВАЊЕ, АПСОРБЕНТИ, КРПИ ЗА БРИШЕЊЕ, МАТЕРИЈАЛИ ОД ФИЛТРИ И ЗАШТИТНА ОБЛЕКА ШТО НЕ Е СПЕЦИФИЦИРАН ПОИНАКУ

- 15 01 01 пакување од хартија и картон
- 15 01 02 пакување од пластика
- 15 01 10* пакување што содржи остатоци или е загадено со опасни супстанции
- 15 02 02* апсорбенси, филтерски материјали (вклучувајќи филтри за масла неспецифицирани поинаку), платна за бришење, заштитна облека загадени со опасни супстанции

16 ОТПАД ШТО НЕ Е ПОИНАКУ СПЕЦИФИЦИРАН

- 16 01 03 искористени гуми од возила

⁵ Бројот на типот на отпад, го означува и соодветниот код за отпад од Листата на видови на отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 100/05).

17 ШУТ ОД ГРАДЕЊЕ И РУШЕЊЕ (ВКЛУЧУВАЈЌИ ИСКОПАНА ПОЧВА ОД ЗАГАДЕНИ ПОДРАЧЈА)

- 17 01 01 бетон
- 17 01 02 цигли
- 17 01 03 керамиди и керамика
- 17 02 01 дрво
- 17 02 02 стакло
- 17 02 03 пластика
- 17 04 02 алуминиум
- 17 04 11 кабли неспомнати во 17 04 10
- 17 05 04 земја и камења неспомнати во 17 05 03
- 17 05 05* ископана земја што содржи опасни супстанции
- 17 06 05* градежни материјали што содржат азбест
- 17 08 02 градежни материјали на база на гипс неспомнати во 17 08 01

20 КОМУНАЛЕН ОТПАД (ОТПАД ОД ДОМАЌИНСТВА И СЛИЧЕН ОТПАД ОД КОМЕРЦИЈАЛНА, ИНДУСТРИСКА И АДМИНИСТРАТИВНА ДЕЈНОСТ) ВКЛУЧУВАЈЌИ ГИ ФРАКЦИИТЕ СЕЛЕКТИРАН ОТПАД

- **20 03 01** Измешан комунален отпад;
- 20 02 01 Биоразградлив отпад

Несоодветното управување со различните видови создаден отпад, може да предизвика негативни влијанија врз здравјето на луѓето, квалитетот на водите, почвата, пределот итн.

Оцена на влијанијата: негативни, директни и индиректни, со мала јачина, ќе се појават веднаш или по одреден временски интервал, со времетраење одредено од работното време, повратни, со можна веројатност на појавување, со локална важност.

3.4.2 Оперативна фаза

Во оперативната фаза се очекува генерирање на следните фракции отпад:

15 ОТПАД ОД ПАКУВАЊЕ, АПСОРБЕНТИ, КРПИ ЗА БРИШЕЊЕ, МАТЕРИЈАЛИ ОД ФИЛТРИ И ЗАШТИТНА ОБЛЕКА ШТО НЕ Е СПЕЦИФИЦИРАН ПОИНАКУ

- 15 01 01 пакување од хартија и картон
- **15 01 02** Отпадно пакување од пластика
- **15 01 07** Отпадно пакување од стакло;
- 15 01 10* пакување што содржи остатоци или е загадено со опасни супстанции

16 ОТПАД ШТО НЕ Е ПОИНАКУ СПЕЦИФИЦИРАН

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

- 16 01 03 искористени гуми од возила
- 16 02 14 отфрлена опрема електрична и електронска опрема

17 ШУТ ОД ГРАДЕЊЕ И РУШЕЊЕ (ВКЛУЧУВАЈЌИ ИСКОПАНА ПОЧВА ОД ЗАГАДЕНИ ПОДРАЧЈА)

- 17 02 01 дрво

20 КОМУНАЛЕН ОТПАД (ОТПАД ОД ДОМАЌИНСТВА И СЛИЧЕН ОТПАД ОД КОМЕРЦИЈАЛНА, ИНДУСТРИСКА И АДМИНИСТРАТИВНА ДЕЈНОСТ) ВКЛУЧУВАЈЌИ ГИ ФРАКЦИИТЕ СЕЛЕКТИРАН ОТПАД

- 20 01 01 хартија и картон
- 20 01 02 стакло
- **20 01 25** Отпадни масла за готвење од кујната;
- 20 01 41 отпад од чистење на оџаци
- **20 02 01** Биоразградлив отпад од одржување на патеките и полигонот.
- **20 03 01** Измешан комунален отпад;
- 20 03 04 мил од септички јами

Несоодветното управување со различните видови создаден отпад, може да предизвика негативни влијанија врз здравјето на луѓето, квалитетот на водите, почвата, пределот итн.

Оцена на влијанијата: негативни, директни и индиректни, со мала јачина, ќе се појават веднаш или по одреден временски период, со долго времетраење, повратни, со можна веројатност на појавување, со локална важност.

3.5 Бучава и вибрации

3.5.1 Градежна фаза

Емисии на бучава и вибрации во градежната фаза се очекуваат од возилата за пренос на работници кои ќе работат на уредување на патеките и реконструкција на ресторанот, како и од користената механизација. Сепак, се очекува истите да се краткотрајни (неколку часа во денот, за време на градежната фаза).

Табела 4 Очекувана генерирана бучава од механизацијата

Извор на бучава	Интензитет на емитирана бучава (dB)
Багер	85
Булдожер	85
Камиони	82-90

Генерираната бучава и вибрации ќе влијаат негативно главно врз фауната (дивите животни), кои за време на градежната фаза ќе ги напуштат своите живеалишта во близина на градилиштето. Овие влијанија се оценуваат како краткотрајни, од локален карактер и со мал интензитет, заради тоа што после завршување на градежните

работи и отсуство на генерирање емисии на бучава и вибрации, дивите животни повторно ќе ги населат своите живеалишта.

Оцена на влијанијата: негативни, директни, со мала јачина на влијанието, ќе се појават веднаш, краткотрајни, повратни, со сигурна веројатност на појавување и со локална важност.

За да се избегне размножувањето на животните, се препорачува градежните активности да не се реализираат во текот на пролетта и летото. Оваа препорака може да не биде возможно поради голема надморска височина на областа на проектот и долгите и јаки зими.

Затоа, изградбата ќе се реализира со соработка со НП Маврово и Инвеститорот треба да ги следи нивните инструкции.

3.5.2 Оперативна фаза

Извори на бучава и вибрации во оперативна фаза ќе бидат:

- Присуство на зголемен број туристи/посетители;
- Музика од ресторанот;
- Транспортни возила;

Емисиите на бучава во оперативната фаза може да влијаат врз биолошката разновидност во потесното опкружување. Во близина на проектното подрачје отсуствуваат чувствителни рецептори на бучава.

Оцена на влијанијата: негативни, директни, со мала јачина, ќе се појават веднаш, со долго времетраење, повратни, со можна веројатност од појавување и со локална важност.

3.6 Влијанија врз биолошка разновидност

3.6.1 Градежна фаза

Можните влијанија врз биолошката разновидност во оваа фаза се:

1. Чистење на вегетацијата, долж велосипедските патеки, како резултат на уредување на трасата.
2. Отстранување на хумус слој долж велосипедските патеки и „Трим патека“.
3. За време на спроведувањето на проектните активности, ќе се генерира зголемен интензитет на бучава и вибрации. Зголемемиот интензитет на бучава и вибрации ќе влијае на животинскиот свет, особено птиците и цицачите. Таквото влијание може да предизвика нарушување и миграција на овие групи на животни и да влијае на репродуктивниот процес.
4. Емисија на фигитивна прашина, што може да има негативно влијание врз растенијата, во процесот на фотосинтеза.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

5. Тешки метали во издувни гасови - генерирани од возила може да предизвикаат негативни ефекти врз растенијата и појава на болести како резултат на таложеење на тешки метали на лисјата.
6. Во случај на инциденти ситуации (појава на пожар, протекување масла, маснотии, гориво).
7. Генерирање на бучава од машини и механизација.

Оцена на влијанијата: негативни, директни и индиректни, со среден интензитет, ќе се појават веднаш или по одреден временски интервал, краткотрајни, повратни, со можна веројатност на појавување и со локална важност.

3.6.2 Оперативна фаза

Во оперативната фаза не се очекуваат значителни негативни влијанија врз биолошката разновидност, заради видот на активности и фактот дека ресторанот е постојна активност во проектното подрачје. Со предвидениот начин на собирање на санитарна отпадна вода во водонепропусна септичка јама, правилно ќе се управува и ќе се подобри сегашниот начин на управување со отпадните води и влијанијата врз квалитетот на почвата и подземните води, како и влијанијата врз биолошката разновидност. Емисијата на воздухот ќе биде иста до сега и не се очекува негативно влијание врз животната средина и биолошката разновидност. Генерирањето на нивото на бучава може да се зголеми како резултат на поголем број туристи (иако нема значајно да ја засегне биолошката разновидност) во областа на проектот или да биде исто и не се очекува да има значително влијание врз биолошката разновидност, затоа што во проектното подрачје има уште еден поголем извор на бучава (жичарници, бачило за овци и др.) и во туристичко-рекреативната зона на Националниот парк „Маврово“ е дозволено да се извршуваат овие активности.

Оцена на влијанијата: неутрални/негативни, директни и индиректни, со мал интензитет, ќе се појават веднаш, со долговреметраење, повратни, со можна веројатност на појавување и со локална/национална важност.

4 БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ ПРИ РАБОТА НА РАБОТНИЦИ И ПОСЕТИТЕЛИ

Во делот за безбедност и здравје при работа⁶ треба да се идентификуваат потенцијалните опасности за работниците, особено оние кои може да го загрозат животот на работникот. Исто така, со мерките се утврдуваат превентивни и заштитни дејства (измена, замена или елиминација на опасните услови или супстанции присутни во работната средина), обука на работниците и водење на евиденција, евидентирање и известување за настанати несреќи на работното место, заболувања и инциденти, спречување на вонредни состојби (подготвеност и реагирање) и постапување во случај на негативни влијанија од типот на професионални повреди, смрт, инвалидитет и заболувања настанати на работното место.

4.1 Национална правна рамка

Основен закон кој ги третира аспектите од БЗР е Законот за безбедност и здравје при работа, од кој произлегуваат други подзаконски акти во форма на правилници. Во листата која следува ќе биде наведено само националното законодавство кое е релевантно за овој потпроект.

- Закон за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07, 136/11, 23/13, 25/13, 137/13, 164/13, 158/14, 15/15, 129/15, 192/15 и 30/16);
- Правилник за минималните барања за безбедност и здравје при работа на привремени и мобилни градилишта („Сл. весник на РМ“ бр. 105/08);
- Правилник за безбедност и здравје при употреба на опрема за работа („Сл. весник на РМ“ бр. 116/07);
- Правилник за личната заштитна опрема која вработените ја употребуваат при работа („Сл. весник на РМ“ бр. 116/07);
- Правилник за знаци за безбедност и здравје при работа („Сл. весник на РМ“ бр.127/07);
- Правилник за безбедност и здравје при работа на вработените изложени на ризик од бучава („Сл. весник на РМ“ бр.21/08);
- Правилник за безбедност и здравје при работа на вработените изложени на ризик од механички вибрации („Сл. весник на РМ“ бр.26/08).

4.2 Мерки за безбедност и здравје при работа

Стратегијата за БЗР треба да биде разработена и да се однесува како за градежната, така и за оперативната фаза од имплементацијата на потпроектот. Инвеститорот треба да се заложува да воспостави систем за комуникација на прашањата поврзани со БЗР, во кој ќе назначи одговорно лице за БЗР. Одговорното лице за БЗР ќе треба да го известува менаџментот и другите релевантни внатрешни и надворешни тела за сите

⁶ Понатаму: БЗР

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

аспекти кои тангираат прашања од БЗР, а кои ќе ги забележи во текот на имплементацијата, вклучително и за успехот на спроведување на утврдените мерки, употреба на лична заштитна опрема, за евентуално настанати повреди или несреќни случаи. За таа цел, се препорачува водење на Дневник за евиденција за сите аспекти од БЗР, кој ќе биде ажуриран во согласност со План за БЗР кој ќе треба да се изработи.

4.2.1 Градежна фаза

Инвеститорот треба да ги преземе сите неопходни мерки во согласност со националното законодавство:

- Организирање на обука за БЗР за работниците;
- Изработка на План за БЗР. Во овој План треба да се идентификуваат ризиците и за нив да се дадат општи и специфични мерки за нивно намалување и/или отстранување.

4.2.2 Оперативна фаза

Инвеститорот треба да ги преземе сите неопходни мерки во согласност со националното законодавство:

- Изработка на концепт на изјава за безбедност со проценка на ризик за работните места;
- Обука за прва помош;
- Подготовка на правилник за заштита од пожари и експлозии;
- Процена на загрозеност од природни непогоди и други несреќи;
- План за заштита и спасување од природни непогоди и други несреќи;
- План за мобилизација;
- Изработка и поставување на Планови за евакуација-паноа АЗ-формат;

Во секоја фаза од имплементацијата на проектот, почитувањето на пропишаните мерки и поставените знаци за БЗР е обврзно и задолжително.

5 МЕРКИ ЗА УБЛАЖУВАЊЕ НА ВЛИЈАНИЈАТА ВРЗ ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Степенот на деталност на мерките кои се дадени во овој План е соодветен и оценетите можни влијанијата врз животната средина, кои може да бидат предизвикани од активностите за реализација на потпроектот. Ова имплицира дека влијанијата, кои се оценети како значајни бараат поголемо ангажирање од страна на Инвеститорот, додека оние влијанија кои се оценети со мала значајност можат да се ублажат со тековни рутински мерки и активности. Во принцип, при ублажување на влијанијата врз животната средина, како најпосакувана опција се смета одбегнувањето на самото влијание, а како најнеповолна – компензацијата.

Слика 27 Посакувани и непосакувани опции при ублажување на влијанијата врз животната средина

Мерките, кои се дадени во ПУЖС главно имаат превентивен карактер, односно се состојат од активности кои Инвеститорот и/или Изведувачот треба да ги преземе во текот на работењето, со што ќе спречи или ублажи одредено негативно влијание. Мал дел од нив се корективни мерки, односно мерки кои се применуваат по предизвикана штета врз даден медиум на животната средина (при инцидентни состојби).

За да се обезбеди подготвеност на Инвеститорот за справување со одредени влијанија кои ќе настанат во текот на **градежната** и **оперативната фаза** на потпроектот, Планот предвидува мерки кои треба да се имплементираат уште во **предградежната фаза**, односно пред започнување на градежните работи на конкретните локации. Со навременото планирање на одржливо управување со животната средина и општествените аспекти, уште пред започнување на работите на терен се гарантира дека Инвеститорот е посветен на квалитетно управување со животната средина и општествените аспекти, применувајќи ги најдобрите достапни знаења и техники.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Според барањата, дефинирани во Рамката за животна средина⁷, во планот на мерки кој следува е даден и временски распоред на спроведување на мерките за ублажување, одговорност за спроведување на мерките, како и трошокот поврзан со истите.

Бидејќи потпроектот ќе се реализира на територијата на Националниот парк „Маврово“, како и со цел да се усогласи со националната постапка за оцена на влијанијата врз животната средина, Инвеститорот поднесе Барање за согласност за изведување на активностите до Јавната установа Национален парк „Маврово“. Врз основа на поднесеното Барање, Јавната установа се произнесе со Допис (бр. 03-608/2 од 19.07.2018) дека е отворена за понатамошна меѓусебна соработка во врска со овој потпроект. Дописот е даден во Прилог 3 на овој документ.

---

⁷ Планот на мерки се придржува кон начинот на неговото претставување даден во Анекс 4 од Рамковната рамка за животна средина. Влијанијата врз медиумите врз животната средина и факторите се прикажани во одделни делови на табелата.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Табела 5 План на мерки за управување со животната средина

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
ПРЕДГРАДЕЖНА ФАЗА					
ЕМИСИИ ВО ВОЗДУХ					
1. Работа на механизацијата во предградежна фаза	Нарушување на квалитетот на воздухот од емисии од фугитивна прашина и издувни гасови во градежна фаза	Склучување договор со овластен сервисер (во непосредна близина на с. Маврово) за одржување и сервисирање на механизација и возила	Изведувач на градежните работи	Пред започнување на работите на терен	Трошоците ќе се дефинираат во самиот договор. Самата активност во оваа фаза не имплицира финансиски трошоци
ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ВОДИ					
1. Генерирање на отпадни фекални и санитарни води	Нарушување на квалитетот на подземните и површински води од емисии на отпадни санитарни (комунални) води.	Склучување на Договор со овластена компанија за редовно чистење на септичка јама или поставување на мобилни тоалети и нивно редовно празнење	Изведувач на градежните работи	Пред започнување на работите на терен	Трошоците ќе се дефинираат во самите договори. Самата активност во оваа фаза не имплицира финансиски трошоци
		Релевантно за оперативна фаза: Инвеститорот треба да одбере решение за третман на отпадните води од идниот ресторан и санитарииите во истиот: <ul style="list-style-type: none"> Одредување локација за ископ на водонепропусна 	Инвеститор	Пред започнување на работите на терен треба да се дефинира која опција ќе биде избрана и да се подготви соодветна техничка	Трошоците прецизно ќе се дефинираат во договорот со соодветните Проектанти и/или Изведувачи. Самата активност во оваа фаза не имплицира

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
		септичка јама, одредување рок за изведување на работите, како и склучување на Договор со овластена компанија за редовно празнење на септичката јама		документација за истата. Изградбата на пречистителната станица <i>или</i> ископот на септичката јама треба да бидат реализирани пред започнување со работа на ресторанот.	финансиски трошоци
УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД					
1. Подготвителни активности за рушење на сидови на посточеки ресторан и уредување на велосипедски патеки и други земјени работи (во градежна фаза)	Загадување на воздухот, почвата и водите од генерирање на опасен отпад од азбест кој вклучува и азбестни влакна (во градежна фаза)	Склучување на Договор со овластена компанија за демонтажа на азбестен кров; Склучување на Договор со овластена компанија за транспорт на отпад од азбест; Склучување на Договор со овластена компанија за отстранување или третман на отпад од азбест.	Изведувач на градежните работи	Најдоцна 15 дена пред започнување на работите на терен	Трошоците ќе се дефинираат во самите договори. Самата активност во оваа фаза не имплицира финансиски трошоци
	Генерирање градежен шут од рушење и инертен отпад од ископана земја и камења (во градежна фаза), што ќе влијае со:	Да се договорот локации за депонирање со општината Маврово и Ростуше и управата на НП „Маврово“; Дефинирање на почва со поволни карактеристики за природно компостирање на			

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
	1. Нарушување на квалитетот на воздухот 2. Нарушување на квалитетот на површинските води 3. Промена на локалниот предел Емисии на воздухот во случај на неправилно управување со органски отпад од расчистување на вегетацијата.	органски отпад заедно со НП Маврово.			
БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ					
1. 1. Градежни активности	Негативно влијание на биолошката разновидност	Пред да се започне со градежните активности да се информира НП Маврово; Градежните активности да се реализираат во соработка со НП Маврово;	Изведувач на градежните работи	Најдоцна 15 дена пред започнување на работите на терен	Самата активност во оваа фаза не имплицира финансиски трошоци.
2. Нелегален лов и убивање на животни со механизацијата или заради нетрпение, особено влекачи (во градежна фаза)	Загуба на биолошка разновидност	Едукација на работниците за значењето на заштитеното подрачје – Национален парк „Маврово“ во согласност со Законот за заштита на природата и последиците од нелегалното убивање на животни (казни)	Изведувач на градежните работи	Најдоцна 15 дена пред започнување на работите на терен	18.000, 00 денари (надомест за експерти за биолошка разновидност) Обуката/едукацијата може да се спроведе и од страна на Управата на НП „Маврово“-ренџери.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
ГРАДЕЖНА ФАЗА					
ВЛИЈАНИЈА ВРЗ АМБИЕНТЕН ВОЗДУХ					
1. Работа на механизацијата и движење на возилата за транспорт на работници и материјали	Нарушување на квалитетот на воздухот од емисии на издувни гасови и фугитивна прашина	<ul style="list-style-type: none"> • Имплементација на добра градежна пракса. • Прскање на површините со вода во случај на суво и ветровито време. • Стабилизирање на куповите земја од ископан материјал, заради спречување од разнесување на прашина. • Покривање на камионите кои вршат транспорт на материјали или отпад, кои можат да бидат извори на фугитивни емисии на прашина; • Ограничување на брзината на движење на транспортни возила и механизација и гаснење на моторите кога тие не треба да работат; • товарање и истоварање на материјалите и да се вршат на најниска можна висина; 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
		<ul style="list-style-type: none"> Внимателно планирање на превозот со тешки товарни возила и избегнување на празен сообраќај со тешки возила колку што е можно повеќе; Ископаната земја со одредена динамика да се одлага на локација одредена од Управата на НП „Маврово“ и општина Маврово-Ростуше. 			
ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ВОДИ					
1. Генерирање на отпадни комунални води	Нарушување на квалитетот на површински води и подземните води во случај на неправилно управување со отпадни води.	<ul style="list-style-type: none"> Поставување на мобилни тоалети и редовно чистење од овластена компанија или Собирање на отпадните води во постоечка септичка јама на ресторанот „Трифкова Коилиба“ и регуларно празнење од страна на овластена компанија. 	Изведувач на градежните работи	<ul style="list-style-type: none"> Континуирано за време на градежната фаза 	Трошоците ќе се дефинираат во Договор помеѓу Изведувачот на градежните работи и овластена компанија.
ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ПОЧВИ					
1. Работа на механизацијата и движење на возилата за	Истекување на течни горива, моторни и/или други масла, што ќе влијае со нарушување	<ul style="list-style-type: none"> Користење на механизација и возила 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
транспорт на работници, отпад и материјали	на квалитетот на почвата	<p>кои редовно се сервисираат</p> <ul style="list-style-type: none"> • На секоја градежна локација да се постават канти со апсорпционен материјал, за брза реакција во случај на истекувања • Паркирање на возила и механизација да се врши на водонепропусна површина на претходно дефинирана локација; • Дотур на гориво и масла во механизацијата да се врши на водонепропусни локации со преземање на мерки за спречување на инциденти истекувања. 			цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач
2. Складирање на помошни материјали (нафта и масла)	Нарушување на квалитетот на почвата од протекување на масла, масти, горива.	<ul style="list-style-type: none"> • Чување на помошни материјал (гориво и масла) на бетонска водонепропусна површина на претходно дефинирана сигурна локација; • Користење на мобилни танквани за собирање 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Самата активност не имплицира финансиски трошоци

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
		на инциденти истекувања.			
УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД					
1. Генерирање на измешан комунален отпад од работниците	Несоодветно управување со овој вид отпад може да влијае врз квалитетот на почвата и подземните води, визуелните аспекти, биолошката разновидност	Собирање на измешаниот комунален отпад во контејнери и нивно редовно подигање од страна на Јавното комунално претпријатие (формирано од општина Маврово-Ростуше), врз основа на потпишан Договор	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач
2. Создавање на различни видови отпадни пакување (пластика, хартија и картон)	Негативни влијанија на пределот во случај на несоодветно управување.	<ul style="list-style-type: none"> Селектирање и одвоено собирање на отпадно пакување од пластика, хартија и картон во соодветни садови. Рециклирање на корисните фракции и намалување на количината на депониран отпад; Склучување договор со овластена компанија за преземање на ваков вид отпад. 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач
3. Генерирање на инертен отпад од ископана почва и камења од уредување велосипедски	Негативни влијанија на квалитетот на воздухот, почвата и водата, пределот, биолошката разновидност во случај	<ul style="list-style-type: none"> Да се отстранува од градежната локација со одредена динамика, договорена со Управата на НП „Маврово“ 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Трошоците ќе бидат дефинирани во Договорот меѓу изведувачот-општина Маврово-Ростуше и со

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
патеки и други земјени работи.	на несоодветно управување	<ul style="list-style-type: none"> Да се депонира на предвидени депонии за инертен отпад, договорени помеѓу Изведувач на градежните работи, општина Маврово-Ростуше и управата на НП „Маврово“ или да се користи за постигнување на наклон на патеките или поставување на препреките на велосипедските патеки и Трим патеката. 			согласност на Управата на НП "Маврово"
4. Генерирање на биоразградлив отпад од чистење на вегетација	Негативни влијанија на животната средина во случај на несоодветно управување.	<ul style="list-style-type: none"> Да се одложи на почва со поволни карактеристики (во договор со НП Маврово) или да се предадат на овластена компанија која управува со овој вид отпад; Забрането е да се депонира таков отпад во контејнер или во депонија; Да се користи за обновување на вегетацијата во проектното подрачје. 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Самата активност не имплицира финансиски трошоци или трошоците ќе се дефинираат во договор

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
5. Генерирање инертен отпад (камења, керамика, цигли, бетон, гипс, итн.) од реконструкција и доградба на ресторанот „Трифкова Колиба“.	Несоодветно собирање и привремено депонирање на отпадот може да влијае на квалитетот на почвата, подземните води, визуелните аспекти и биолошката разновидност.	Да се депонира на означена локација за инертен отпад, договорена меѓу Изведувачот, Општина Маврово-Ростуше и управувањето со НП „Маврово“	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Трошоците ќе бидат дефинирани во Договорот помеѓу Изведувачот, Општина Маврово-Ростуше и со согласност на Управата на НП „Маврово“
6. Отстранување на азбестен кров (отпад) од ресторан „Трифкова Колиба“	Можна контаминација со опасен отпад од азбест, нарушување на квалитетот на почвата, водите	<ul style="list-style-type: none"> Отстранетите азбестни плочи да се предадат на овластена компанија за постапување со отпад од азбест/опасен отпад врз основа на склучен договор во согласност со Правилникот за начинот на постапување со отпад од азбест и со отпад од производи кои содржат азбест (Службен весник на Република Македонија бр. 89/06); Отстранувањето на кровот од азбест треба да го вршат лица кои ќе имаат соодветна опрема за лична заштита и имаат соодветна обука за постапување со азбест, во согласност со 	Изведувач на градежните работи	Континуирано	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
		<p>Правилникот за барањата за безбедност и здравје на работниците од ризиците поврзани со изложеност на азбест при работа (Службен весник на Р. Македонија бр. 50/09);</p> <ul style="list-style-type: none"> • Товарањето треба да се врши во внимателно, да не се фрла туку да се положува. • Овој отпад треба да се транспортира во затворени садови или вреќи, или во затворени возила, за да се спречи емисија на азбестни влакна во животната средина; • Да се постават потребните знаци за предупредување на посетителите, • Да се спречи ширење на прав од азбест или прашина од материјал што содржи азбест надвор од просториите или работното место. 			

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
		<ul style="list-style-type: none"> Инвеститорот треба задолжително да ги преземе сите пропишани мерки за управување со азбест, како и целосно да ги преземе обврските дефинирани во спроведената постапка за управување со азбест дадени во Прилог 4. 			
7. Создавање на отпад од стакло, пластика и алуминиум од реконструкција	Негативни влијанија на квалитетот на воздухот, квалитетот на почвата и водата, пејзажот, биолошката разновидност во случај на несоодветно управување.	<ul style="list-style-type: none"> Рециклирање на корисни фракции и намалување на количината на депониран отпад. Да се предаде на овластена компанија, врз основа на склучен Договор 	Изведувач на градежните работи	Континуирано	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач
8. Создавање на отпадни масла	Негативни влијанија (квалитет на почвата и подземни води) во случај на несоодветно управување.	<ul style="list-style-type: none"> Отпадни масла да се собираат во соодветни садови, со кои ќе се спречи истекување во почвата и складирање на локацијата со водонепропусна површина Да се предава на овластена компанија, врз основа на склучен Договор 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
9. Создавање на отпадот од пакување или други видови отпад што поседуваат опасни карактеристики (абсорбенти и филтерски материјали)	Загадување на почвата и подземните води во случај на несоодветно управување.	<ul style="list-style-type: none"> • Да се собираат во соодветни садови, со кои ќе се спречи истекување во почвата и складирање на локацијата со водонепропусна површина • Да се предава на овластена компанија, врз основа на склучен Договор 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач
10. Почва контаминирана со опасни супстанции	Негативни влијанија во случај на несоодветно управување.	Загадената почва и/или камења да се соберат во посебен сад и да се предадат на компанија која постапува со опасен отпад	Изведувач на градежните работи	Континуирано, при појава на истекувања	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач
БУЧАВА И ВИБРАЦИИ					
1. Работа на механизацијата и движење на возилата за транспорт на работници и материјали	Генерирање на бучава и вибрации кои ќе влијаат врз животинските видови во подрачјето – нивно привремено раселување и сл.	<ul style="list-style-type: none"> • Примена на добра градежна пракса; • Градежни активности што треба да се реализираат во соработка со НП Маврово; 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Трошоците за спроведување на мерките се пресметани во цената на Договорот за изведување на активностите со најдобриот понудувач

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
		<ul style="list-style-type: none"> • Работниот период да се дефинира со соработка со НП Маврово; • Употреба на возила, механизација и опрема која редовно се одржува и сервисира; • Ограничување на брзината на движење на механизацијата и опремата; • Исклучување на возилата и механизацијата кога нема да има потреба од нивната работа; • Се препорачува придржување до граничните вредности за нивото на бучава за подрачја од I степен⁸ на заштита, и тоа: <ul style="list-style-type: none"> ▪ Период ден: 50 dBA; ▪ Период вечер: 50 dBA; ▪ Период ноќ: 40 dBA.⁹ 			

⁸Подрачје со I степен на заштита од бучава е подрачје наменето за туризам и рекреација, подрачје во непосредна близина на здравствени установи за болничко лекување и подрачје на национални паркови или природни резервати (извадок од Правилникот за локациите на мерните станици и мерните места (Службен весник на Р. Македонија бр. 147/08);

⁹Период на денот: 07:00 до 19:00 часот; период вечер: 19:00 до 23:00 часот и ноќен период: 23:00 до 07:00.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
		Граничните вредности се во согласност со Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина („Службен весник на РМ“ бр. 147/08)			
БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ					
1. Активности за реконструкција и проширување на ресторанот, како и уредување на велосипедските патеки и трим патеката	Генерирање на зголемено ниво на бучава и вибрации ќе предизвика вознемирување и привремено раселување на животните	<ul style="list-style-type: none"> • Активности да се изведуваат во текот на денот (07: 00-19: 00) во соработка со НП Маврово; • Да се користи опрема што генерира пониско ниво на бучава; • Периодот на изведување на градежните активности да се дефинира заедно со НП Маврово; <p>Намалување на брзината на движење на машини и опрема.</p>	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Самата активност не имплицира финансиски трошоци
2. Уништување на вегетацијата и отстранување на хумусниот слој по должината на велосипедските патеки и трим патеката	Негативно влијание на биолошката разновидност	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Чистењето на вегетацијата да се минимизира и ограничува само на велосипедските патеки 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Самата активност не имплицира финансиски трошоци
БЕЗБЕДНОСТ И ЗДРАВЈЕ					

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
1. Инсталирање на патничка кабина на ратракот	Негативно влијание врз здравјето и безбедноста на работниците.	<ul style="list-style-type: none"> • Работниците да бидат опремени со соодветна опрема за лична заштита; • Да се имплементира процедура за работниците за инсталирање кабина на ратракот. • Инсталирањето на кабината треба да биде во согласност со препораките на производителот; • Инсталирање на кабината треба да се изврши на место одредено за таа цел; • Работниците треба да имаат соодветна обука; • Инсталирањето на кабината треба да ја изврши овластена компанија. 	Изведувач на градежните работи	Континуирано за време на градежната фаза	Самата активност не имплицира финансиски трошоци
ОПЕРАТИВНА ФАЗА					
ВЛИЈАНИЈА ВРЗ АМБИЕНТЕН ВОЗДУХ					
1. Греење на ресторанот и подготовка на скара	Негативни влијанија врз квалитет на воздух	Редовно чистење на оџакот од каминот и скарата	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Според договорот со овластена компанија
2. Собирање на отпадните комунални води во септичка јама	Негативни влијанија врз квалитетот на воздухот и генерирање на мирис	Редовно чистење на септичка јама од овластена компанија	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Според договорот со овластена компанија
ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ВОДИ					

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
1. Генерирање отпадни фекални и санитарни води од тоалетите и отпадни води од кујната на ресторанот	Негативни влијанија на квалитетот на почвата и на подземните води во случај на неправилно управување	<ul style="list-style-type: none"> • Собирање на отпадни води во водонепропусна септичка јама, со цел заштита од истекување на отпадните води во почва и подземни води; • Редовно чистење и одржување и мониторинг на септичката јама од страна на овластена компанија; • Склучување договор со овластена компанија за собирање на отпадни води од септичка јама. 	Корисник на грантот	Континуи;рано за време на оперативната фаза	Според договорот со овластена компанија
УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД					
1. Ресторан, посетители на патеки за велосипеди	Генерирање на мешан комунален отпад, што може да влијае на квалитетот на почвата и водата	Отстранување на мешан комунален отпад во контејнери / назначени места, управувани од ЈКП	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Самата активност не имплицира финансиски трошоци
2. Создавање на измешан комунален отпад од вработени и посетители	Несоодветно собирање и привремено отстранување на отпадот ќе влијае на квалитетот на почвата, подземните води, визуелните аспекти, биолошката разновидност итн.	<ul style="list-style-type: none"> • Собирање на мешаниот комунален отпад во контејнери, со што ќе се спречи истурање на отпадот во животната средина; • Редовно преземање од страна на Јавното комунално претпријатие (основано од општина Маврово-Ростуше), врз 	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Според договорот со овластена компанија

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
		основа на потпишан Договор			
3. Создавање на различни видови отпад од пакување (стакло, пластика, хартија и картон)	Негативни влијанија на пределот во случај на несоодветно управување.	<ul style="list-style-type: none"> • Селектирање и собирање на отпадна амбалажа од пластика, хартија и картон во соодветни контејнери. • Рециклирање на корисни фракции и намалување на количината на депониран отпад; • Склучување на договор со овластена компанија за предавање на овој вид на отпад. • Доколку е можно, отпадната стаклена амбалажа да се враќа на добавувачот за повторна употреба за истата намена 	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Според договорот со овластена компанија
4. Создавање отпад од пакување или други видови отпад што поседуваат опасни карактеристики (од хемикалии за одржување на хигиена)	Загадување на почвата и подземните води во случај на несоодветно управување.	<ul style="list-style-type: none"> • Да се соберат во соодветни садови, со што ќе се спречи истекување во почвата и складирање на локацијата со водонепропусна површина • Да се предава на овластена компанија, врз основа на потпишан Договор. 	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Според договорот со овластена компанија
5. Генерирање на отпадна електрична	Негативни влијанија во случај на несоодветно управување со отпадот.	<ul style="list-style-type: none"> • Селектирање и одвоено собирање; 	Корисник на грантот	Континуирано за време на	Според договорот со овластена компанија

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
и електронска опрема		<ul style="list-style-type: none"> • Да се предаде од овластена компанија која поседува дозвола за складирање, третман и / или преработка за овој вид на отпад 		оперативната фаза	
6. Создавање на отпад од дрвени греди и гуми од одржување на велосипедските патеките и Трим патеката	Негативни влијанија во случај на несоодветно управување со отпадот	<ul style="list-style-type: none"> • Селектирање и одвоено собирање; • Да се предаде од овластена компанија врз основа на склучен договор. 	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Според договорот со овластена компанија
7. Создавање на отпадни масла за јадење од кујната на ресторанот	Загадување на почвата и подземните води во случај на несоодветно управување.	<ul style="list-style-type: none"> • Да се соберат во соодветни садови, со што ќе се спречи истекување; • Да се предаде на овластена компанија врз основа на потпишан Договор. 	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Според договорот со овластена компанија
8. Создавање на мил од септичка јама	Негативни влијанија во случај на несоодветно управување со отпадот.	Да се презема од овластена компанија врз основа на склучен договор	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Според договорот со овластена компанија
9. Одржување на велосипедски патеки	Генерирање на биоразградлив отпад од расчистената вегетација што може да влијае на квалитетот на почвата	<ul style="list-style-type: none"> • Да се постават на почва со поволни карактеристики (во договор со НП Маврово); • Да се предаде на овластена компанија која може да управува со овој вид отпад; • Забрането е овој отпад да се отстранува во контејнер или депонија. 	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Не е применливо
БУЧАВА					

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Активност	Очекувани влијанија врз животната средина	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
1. Угостителска дејност во ресторанот (музика, присуство на повеќе луѓе итн.) и движење на возила за транспорт на материјали и отпад	Вознемирување на фауната од подрачјето	<p>Се препорачува придржување до граничните вредности за нивото на бучава за подрачја од I степен на заштита, и тоа:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Период ден: 50 dBA; • Период вечер: 50 dBA; • Период ноќ: 40 dBA. • Да се следат препораките од НП Маврово за генерирање на пониско ниво на бучава за време на дефиниран период на размножување на животни. <p>Во согласност со Правилник за гранични вредности на нивото на бучава во животната средина („Службен весник на РМ“ бр. 147/08)</p>	Корисник на грантот	Континуирано за време на оперативната фаза	Не е применливо

Следните мерки се дел од Елаборатот за заштита на животната средина, сепак тие се составен дел на ЕСМП и нивното извршување е задолжително.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Табела 6 Мерки од елаборатот за заштита на животната средина

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
НАМАЛУВАЊЕ НА ВЛАЖНИЈА ВО ВОЗДУХ							
Градежната фаза							
1.	<ul style="list-style-type: none"> - имплементација на добра градежна пракса - прскање на површините со вода (по потреба), за редукција на емисиите од фугитивна прашина; - прскање со вода (во суви периоди) на пристапните патишта (земјени), по кои се вршат транспортни активности; - секоја површина од која може да настане прашина да биде рекултивирана/стабилизирана (со вегетација); - покривање на куповите на складирани суровини, помошни материјали и отпад доколку се извори на фугитивни емисии на прашина; - покривање на камионите кои транспортираат материјали или отпад кои може да бидат извори на прашина; 	<p>Намалување на емисии на фугитивна прашина и издувни гасови во амбиентниот воздух и заштита на воздухот од загадување.</p> <p>Закон за квалитет на амбиентен воздух („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 59/12, 100/12, 163/13, 10/15 и 146/15)</p>	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
	<ul style="list-style-type: none"> - при полнење на камионите, транспорт и истовар треба да има најмал растур на материјалот, со цел да не се создава облак од прашина, а доколку тоа не е возможно да се постави систем за навлажнување. - оптимизација на движење и употреба на тешки товарни возила и редуцирање на брзината на движење. - ограничување на брзината на движење на транспортните возила и механизацијата и гаснење на моторите кога истите нема потреба да работат; - механизацијата да подлежи на редовен сервис и редовна проверка од овластена институција. 						
Оперативна фаза							
1.	Користење на соодветно сервисирани возила и машини за одржување на спортско – рекреативниот парк.	Намалување на емисии на фугитивна прашина и издувни гасови во амбиентниот воздух и заштита на воздухот од загадување	Континуирано за време на изведување на активностите на одржување на патеките во оперативната фаза				
2.	Чистење на оџакот на каминот и надворешната скара.						
			Еднаш месечно во сезоната на греење и еднаш годишно вон сезоната на греење				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
		Закон за квалитет на амбиентен воздух, Законот за заштита и спасување и Правилник за одржување во исправна состојба на оџаците, димоводните уреди, системите за воздух, системите за воздух, системите за воздушно и водено греење, огништа-котли за парно греење во објекти, како и во индустриски и занаетчиски постројки (Сл. весник на РМ, бр.146/2010)					
3.	Редовно чистење на милта од септичката јама.	Намалување на емисии на стакленички гасови и мирис. Закон за квалитет на амбиентен воздух („Службен весник на Република Македонија“ бр. 67/04, 92/07, 35/10, 47/11, 59/12, 100/12, 163/13, 10/15 и 146/15)	Континуирано за време на оперативната фаза и во зависност од потребите				
НАМАЛУВАЊЕ НА ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ВОДИ И КАНАЛИЗАЦИЈА							
Градежната фаза							
1.	Отпадните санитарни води да се собираат во постојната септичка јама на ресторанот „Трифкова Колиба“ или да се	Заштита на водите и почвите од загадување со санитарни отпадни води и правилно управување со истите.	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
	постават мобилни тоалети од страна на овластена компанија	Во согласност со член 77 од Законот за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 87/08, 6/09, 16109, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16)					
2.	Да се почитуваат мерките за правилно управување со отпад, емисии во воздух, почва и подземни води	Спречување на негативни влијанија врз води	Континуирано за време на градежната фаза				
3.	Правилно складирање на суровините и помошните материјали, особено оние кои поседуваат опасни карактеристики	Спречување на можни негативни влијанија врз квалитетот на водите.	Континуирано за време на градежната фаза				
Оперативна фаза							
4.	Септичката јама да биде водонепропусна.	Спречување на истекување на отпадните санитарни води во почва и подземни води и негативни влијанија врз квалитетот на истите	Пред започнување на оперативната фаза				
5.	Редовно чистење и одржување на септичката јама од страна на овластена компанија.	Заштита на водите и почвите од загадување со санитарни отпадни води и правилно управување со истите.	Континуирано за време на оперативната фаза и според потребите				
6.	Склучување договор со овластена компанија за чистење на септичка јама	Во согласност со член 77 од Законот за водите („Службен весник на Република	Декември 2019				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
		Македонија“ бр. 87/08, 6/09, 16109, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16)					
7.	Да се обезбеди дозвола за користење на води од извор (површинско водно тело) – водно право од Министерството за животна средина и просторно планирање, Сектор води	Намалување на негативните влијанија врз режимот на водите и почитување на законските обврски Во согласност со поглавје II.3-Водно право од Закон за водите („Службен весник на Република Македонија“ бр. 87/08, 6/09, 16109, 83/10, 51/11, 44/12, 23/13, 163/13, 180/14, 146/15 и 52/16)		Декември 2020 година			
УПРАВУВАЊЕ СО ОТПАД							

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
1.	Селекција и класификација на сите видови на отпад	<p>Правилен пристап кон начинот на управување со сите видови на отпад и заштита на медиумите од животната средина.</p> <p>Закон за управување со отпад, Член 26, Член 43 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 09/11, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16) и</p> <p>Правилник за општите правила за постапување со комуналниот и со другите видови неопасен отпад („Сл. весник на РМ“ бр. 147/07)</p>	Континуирано за време на градежната и оперативната фаза				
Градежната фаза							
2.	Комуналниот отпад да се собира во садови за комунален отпад, кои ќе бидат поставен во рамките на проектното подрачје	<p>Правилен пристап кон начинот на управување со неопасен отпад и заштита на медиумите од животната средина.</p>	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
3.	Собраниот комунален отпад, понатаму да се предава на ЈПКД „Маврово“, врз основа на склучен договор	Закон за управување со отпадот, Член 26, Член 43 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 09/11, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16) и Правилник за општите правила за постапување со комуналниот и со другите видови неопасен отпад („Сл. весник на РМ“ бр. 147/07)	Континуирано за време на градежната фаза и склучување договор со ЈПКД „Маврово“ пред започнување на градежните активности				
4.	Биоразградливиот отпад (раскривка, вегетција и сл.) да се собере на одредена локација во проектното подрачје и да се предава на овластена компанија за понатамошен третман или истиот да го одложи на почва, која има поволни карактеристики за природно да се разгради. Биоразградливиот отпад не смее да се депонира, со цел да се намали количеството на биоразградлив отпад кои се депонираат.	Правилно управување со биоразградливиот отпад. Закон за управување со отпадот.	Континуирано за време на градежната фаза и склучување договор со овластена компанија пред започнување на градежните активности				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
5.	Да се врши селекција и одвоено собирање на отпадно пакување од пластика, хартија и картон во соодветни садови. Склучување на договор со овластена компанија за преземање на овој вид отпад	<p>Правилен пристап кон начинот на управување со отпад од пакување и заштита на медиумите од животната средина.</p> <p>Закон за управување со отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 09/11, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16 и</p> <p>Закон за управување со пакување и отпад од пакување, член 30 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 161/09, 17/11, 47/11, 136/11, 6/12, 39/12, 163/13, 146/15 и 39/16)</p>	Континуирано за време на градежната фаза и склучување договор со овластена компанија пред започнување на градежните активности				
6.	Градежен шут - инертен отпад (камења, керамика, цигли, бетон, гипс и итн.) редовно да се отстранува од локацијата и да се предава на овластена компанија или на локација определена од општината.	<p>Правилно управување со инертниот отпад и спречување на негативно влијанија врз медиумите на животната средина.</p> <p>Член 54 од Законот за Управување со отпадот.</p>	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
7.	Отпадното стакло од прозорите, кои ќе бидат заменети, алуминиумот и отпадната пластика да се рециклираат, односно да се предаваат на овластена компанија за складирање, третман и преработка на таков вид отпад	Повторно искористување на корисни фракциите од отпадот, намалување на волуменот на депониран отпад и зачувување на квалитетот на животната средина Закон за управување со отпадот, Член 26,	Континуирано за време на градежната фаза				
8.	Отпадните кабли да се соберат одвоено и да се предаваат на овластена компанија за понатамошен третман	Правилно управување со инертниот отпад и спречување на негативно влијанија врз медиумите на животната средина.	Континуирано за време на градежната фаза				
9.	Ископаната земја да се употреби при уредување на велосипедските патеки за постигнување на наклон, нивелирање на подлогата итн	Правилно управување со инертниот отпад и спречување на негативно влијанија врз медиумите на животната средина	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
10.	<p>Градежниот отпад кој содржи азбест (плочи од покрив на ресторанот) треба да се предава на овластена компанија која поседува дозвола за депонирање на таков вид отпад и која поседува А-Интегрирана еколошка дозвола;</p> <p>Отстранувањето на кровот од азбест треба да го вршат лица кои ќе имаат соодветна заштита опрема. Товарањето треба да се врши во внимателно, да не се фрла туку да се положува. Овој отпад треба да се транспортира во затворени садови или вреќи, или во затворени возила, за да се спречи емисија на азбестни влакна во животната средина;</p>	<p>Правилно управување со отпадот кој содржи азбест, спречување на негативни влијанија врз животната средина и здравјето на луѓето.</p> <p>Во согласност со член 75 од Законот за управување со отпадот и Правилникот за начинот на постапување со отпадот од азбест и со отпад од производи кои содржат азбест (Сл. весник на РМ бр. 89/06).</p>	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
11.	Секоја почва која е загадена со масла, масти или нафта да се собере во посебен сад и да се предаде на овластена компанија кој постапува со таков вид отпад. За таа цел Операторот треба да склучи договор	Правилно управување со отпадот кој поседува опасни карактеристики и спречување на негативни влијанија. Во согласност со член 26 од Закон за управување со отпадот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 09/11, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16).	Континуирано за време на градежната фаза				
12.	Со отпадот на пакување или други видови на отпад кои поседуваат една или повеќе опасни карактеристики (апсорбенси и филтерски материјали), Инвеститорот е должен да го класифицира отпадот во категоријата опасен отпад и да постапуваат со него како со опасен отпад, односно да го предава на овластена компанија која постапуваат со опасен отпад и да склучат договор со истата.	Правилен пристап кон начинот на управување со опасен, со цел заштита на медиумите од животната средина. Закон за управување со пакување и отпад од пакување, Член 30, Став 2 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 161/09, 17/11, 47/11, 136/11, 6/12, 39/12, 163/13, 146/15 и 39/16) и Закон за управување со отпад Член 26 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 09/11, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16).	Континуирано за време на градежната фаза и склучување договор со овластена компанија пред започнување на градежните активности				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
13.	Да се обезбеди посебен простор за привремено складирање на опасен отпад, која ќе биде обезбедена со водонепропусна подлога, покриена и обезбедена со систем за зафаќање на исцедок или мобилна танквана	<p>Правилен пристап во управувањето со опасниот отпад и спречување негативни влијанија врз почва и подземни води.</p> <p>Закон за управување со отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 09/11, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16).</p>	Пред започнување на градежната фаза				
14.	Транспортот на отпадот треба да го вршат овластени компании кои поседуваат дозвола за собирање и транспортирање на комунален и други видови неопасен отпад и/или дозвола за транспортирање на опасен отпад	<p>Спречување на негативни влијанија врз животната средина за време на транспортирање на отпадот.</p> <p>Во согласност со член 45 и 65 од Законот за управување со отпадот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 09/11, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16)..</p>	Пред започнување на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
15.	Постапувањето со искористените гуми од возилата и механизација и создадениот отпад од одржување на истите ќе биде обврска на изведувачот на градежните активности. Изведувачот ќе биде обврзан создадениот отпад редовно да го отстранува од локацијата и да постапува согласно законските барања (да го предава на овластени компании за понатамошен третман);	Правилно управување со отпадот кој ќе се создава од опремата и механизацијата и спречување на негативни влијанија врз животната средина	Пред започнување на градежната фаза				
Оперативна фаза							
16.	Комуналниот отпад да се селектира и собира во соодветни садови кои ќе се спречат негово расфрлање. Собраниот отпад да се предаде на ЈПКД „Маврово“.	Правилен пристап кон начинот на управување со неопасен отпад и заштита на медиумите од животната средина.	Континуирано за време на оперативната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
17.	Корисните компоненти од комуналниот отпад (пакување од пластика, пакување од картон и хартија, пакување од стакло и сл.), како и одвоено собраните фракции на пластика и хартија и картон да се собираат одвоено и да се предаваат на места (собирни центри) определени за собирање на селектиран отпад.	Закон за управување со отпадот, Член 26, Член 43 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 09/11, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16) и Правилник за општите правила за постапување со комуналниот и со другите видови неопасен отпад („Сл. весник на РМ“ бр. 147/07)	Континуирано за време на оперативната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
18.	Отпадното пакување кое поседува опасни карактеристики да се собира во садови, со кои ќе се спречи истекување, расфрлање, промивање на отпадот и сл. Овој вид отпад да се предава на овластена компанија која поседува дозвола за постапување со опасен отпад, врз основа на склучен договор.	<p>Правилен пристап кон начинот на управување со опасен, со цел заштита на медиумите од животната средина.</p> <p>Закон за управување со пакување и отпад од пакување, Член 30, Став 2 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 161/09, 17/11, 47/11, 136/11, 6/12, 39/12, 163/13, 146/15 и 39/16) и</p> <p>Закон за управување со отпад Член 26 („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 143/08, 124/10, 09/11, 51/11, 123/12, 163/13, 51/15, 146/15, 156/15, 192/15, 39/16 и 63/16).</p>	Континуирано за време на оперативната фаза и склучување на договор веднаш по започнување на оперативната фаза				
19.	Оштетените гуми од полигоните, да се предаваат на овластена компанија која поседува дозвола за постапување со ваков вид отпад.	<p>Правилен пристап кон начинот на управување со овој вид отпад, со цел заштита на медиумите од животната средина.</p> <p>Во согласност со член 75-а од Законот за управување со отпад.</p>	Континуирано за време на оперативната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
20.	Електрична и електронска опрема да се собира одвоено од другите видови отпад и да се предаваат на овластена компанија која поседува дозвола за постапување со ваков вид отпад	<p>Правилен пристап кон начинот на управување со овој вид отпад, со цел заштита на медиумите од животната средина.</p> <p>Во согласност со Законот за управување со отпад и Закон за управување со електрична и електронска опрема и отпадна електрична и електронска опрема.</p>	Континуирано за време на оперативната фаза				
21.	Отпадот од оштетени дрвени греди да се собираат и предаваат на овластена компанија која постапува со таков вид отпад.	<p>Правилен пристап кон начинот на управување со овој вид отпад, со цел заштита на медиумите од животната средина.</p> <p>Во согласност со Законот за управување со отпад.</p>	Континуирано за време на оперативната фаза				
22.	Отпадното масло за јадење да се собира во соодветни садови и да се предава на овластена компанија за понатамошно постапување	<p>Правилен пристап кон начинот на управување со овој вид отпад, со цел заштита на медиумите од животната средина.</p>	Континуирано за време на оперативната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
23.	Отпад од чистење на оџаци да се собирање и предавање на овластена компанија.	Во согласност со Законот за управување со отпад.	Континуирано за време на оперативната фаза				
24.	Чистење на милата од септичката јама да се врши од овластена компанија, која поседува дозвола за постапување со таков вид отпад						
НАМАЛУВАЊЕ НА ВЛИЈНИЈА ВО ПОЧВА							
Градежната фаза							
1.	Складирањето на масла и масти да се врши во затворен контејнер или локации обезбедени со водонепропусна подлога и натстрешница, поставени во танквани	Заштита од загадување на почвата и подземните води. Закон за животната средина („Сл. весник на РМ“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/12, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 28/18, 65/18 и 99/18)	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
2.	Дотур на масла, масти и нафта да се врши на водонепропусни локации со преземање на мерки за спречување на инциденти истекувања	Заштита од загадување на почвата и подземни води. Закон за животната средина („Сл. весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/12, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 28/18, 65/18 и 99/18)	Континуирано за време на градежната фаза				
3.	Миењето и сервисирањето на возилата и механизацијата да се врши на надвор од проектното подрачје на соодветни локации предвидени за таа намена.	Заштита од загадување на почвата и подземни води. Закон за животната средина („Сл. весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/12, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 28/18, 65/18 и 99/18)	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
4.	Машините и опремата да се паркираат на соодветни места, кои ги поседуваат потребните предуслови за заштита на почвите од контаминација со горива и деривати.	Заштита од загадување на почвата Закон за животната средина („Сл. весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/12, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 28/18, 65/18 и 99/18)	Континуирано за време на градежната фаза				
5.	Поставување и користење на апсорпционен материјал, во случај на инцидентни истекувања	Заштита од загадување на почвата Закон за животната средина („Сл. весник на Република Македонија“ бр. 53/05, 81/05, 24/07, 159/08, 83/09, 48/10, 124/10, 51/11, 123/12, 93/13, 187/13, 42/12, 44/15, 129/15, 192/15, 39/16, 28/18, 65/18 и 99/18)	Континуирано за време на градежната фаза				
6.	Редовна контрола на исправноста на возилата и опремата	Да се редуцира до максимум заканата од истекување на опасни хемиски супстанции во почвата.	Континуирано за време на градежната фаза				
7.	Соодветно управување со создадениот цврст и течен отпад и отпадни води	Спречување на емисии во почва и нарушување на квалитетот на почвата и подземните води.	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
8.	Покривање на сите сировини и помошни материјали кои може да бидат разнесени со ветер или вода	Спречување на емисии во почва и нарушување на квалитетот на почвата и подземните води.					
МЕРКИ ЗА НАМАЛУВАЊЕ НА НИВОТО НА БУЧАВА И ВИБРАЦИИ							
Градежна фаза							
1.	Градежни активности да се спроведуваат во текот на денот (07:00-19:00 часот);	Намалување на нивоата на генерирана бучава и спречување на негативни влијанија врз население и биолошка разновидност. Закон за заштита од бучава („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13, 146/15)	Континуирано за време на оперативната фаза				
2.	Ограничување на брзината на движење на механизацијата и транспортните возила низ населените места.	Намалување на нивоата на генерирана бучава и спречување на негативни влијанија врз население и биолошка разновидност. Закон за заштита од бучава („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13, 146/15)	Континуирано за време на оперативната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
3.	При користење на пневматска опрема, да се изберат придрушени компресори или да се користи потивка хидраулична опрема	Намалување на нивоата на генерирана бучава и спречување на негативни влијанија врз население и биолошка разновидност. Закон за заштита од бучава („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13, 146/15)	Континуирано за време на оперативната фаза				
4.	Градежните работи да се изведуваат на начин што ги задоволува стандардите за заштита од бучава (вградување на соодветна звучна изолација), со цел нивото на бучава што ќе се генерира во оперативната фаза да се сведе во рамките на граничните вредности;	Намалување на нивоата на генерирана бучава и спречување на негативни влијанија врз население и биолошка разновидност. Закон за заштита од бучава („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13, 146/15)	Континуирано за време на оперативната фаза				
5.	Употреба на возила, механизација и опрема која редовно се одржува и сервисира	Намалување на нивоата на генерирана вибрации и спречување на негативни влијанија врз биолошка разновидност и жителите. Закон за заштита од бучава („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13, 146/15)	Континуирано за време на оперативната фаза				
6.	Исклучување на возилата и механизацијата кога нема да има потреба од нивната работа		Континуирано за време на оперативната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
Оперативна фаза							
7.	Озвучувањето на ресторанот да се врши во согласност со дозволените нивоа на бучава, односно емисионата бучава да не надминува 50 dB во текот на денот и 40 dB во текот на ноќта.	Намалување на нивоата на генерирана бучава и спречување на негативни влијанија врз биолошка разновидност. Закон за заштита од бучава („Службен весник на Република Македонија“ бр. 79/07, 124/10, 47/11, 163/13, 146/15)	Континуирано за време на оперативната фаза				
ВЛИЈАНИЈА ВРЗ ПРЕДЕЛ/БИОЛОШКА РАЗНОВИДНОСТ							
Градежна фаза							
1.	Расчистување на вегетација да се врши единствено долж велосипедските патеки и отворениот полигон.	Намалување на негативните влијанија врз биолошката разновидност. Закон за заштита на природата („Сл. весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11 и 59/12).	Континуирано за време на градежната фаза				
2.	Во сувите периоди, особено во летниот период, поинтензивно да се прскаат со вода транспортните патишта, со што би се намалила пращината во воздухот, која би имала негативно влијание во развојот на шумската вегетација.	Намалување на негативните влијанија врз биолошката разновидност. Закон за заштита на природата („Сл. весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11 и 59/12).	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
3.	Намалување на брзината на движење на опремата и механизацијата	Намалување на емисиите на генерирана бучава и намалување на негативните влијанија врз фауната. Закон за заштита на природата („Сл. весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11 и 59/12).	Континуирано за време на градежната фаза				
4.	Користење на постојните пристапни патишта за пристап до локацијата.	Спречување на отворање на нови патишта, кои ќе имаат големи негативни влијанија врз биолошката разновидност. Закон за заштита на природата („Сл. весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11 и 59/12).	Континуирано за време на градежната фаза				
5.	Почитување на мерките за спречување и/или минимизирање на влијанија во воздух, вода, почва, отпад и бучава наведени во соодветните поглавја.	Намалување на влијанијата врз пределот и биолошката разновидност Закон за заштита на природата („Сл. весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11 и 59/12).	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
6.	По завршување на градежните активности да се направи еднократен мониторинг врз биолошката разновидност (идентификувани и загрозени видови, како и нивни популации), дефинирани во Студијата за валоризација за Национален парк Маврово во текот на јуни/јули или септември/октомври.	Евидентирање на состојбите со биолошката разновидност и намалување на негативни влијанија. Закон за заштита на природата („Сл. весник на РМ“ бр. 67/04, 14/06, 84/07, 35/10, 47/11, 148/11 и 59/12).	По завршување на градежната фаза				
УПРАВУВАЊЕ СО РИЗИК							
1.	Поставување и користење на апсорпционен материјал во случај на инцидентни истекувања на нафта, масла, масти и сл.	Спречување на негативни влијанија врз животната средина, кои може да настанат во случај на инциденти ситуации. Закон за заштита и спасување („Службен весник на Република Македонија“ бр. 36/04, 49/04, 86/08, 124/10, 18/11, 41/14, 129/15).	Континуирано за време на градежната фаза				
2.	Поставување на ПП апарати во возилата и механизацијата и на соодветно означени места во проектното подрачје.	Спречување на негативни влијанија врз животната средина, кои може да настанат во случај на инциденти ситуации. Закон за заштита и спасување („Службен весник на Република Македонија“ бр.	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
		36/04, 49/04, 86/08, 124/10, 18/11, 41/14, 129/15)					
3.	Означување и оградување на сите места кои поседуваат опасност и ризик по здравјето на работниците и посетителите.	Заштита од несреќи и повреди Закон за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07, 98/10, 93/11, 136/11, 60/12, 23/13, 25/13, 137/13, 164/13, 158/14, 15/15, 129/15, 192/15, 30/16 и 27/18)	Континуирано за време на градежната фаза				
4.	Правилно одржување на опремата и нејзино обележување со јаки бои за да биде веднаш впечатлива.	Заштита од несреќи и повреди. Закон за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07, 98/10, 93/11, 136/11, 60/12, 23/13, 25/13, 137/13, 164/13, 158/14, 15/15, 129/15, 192/15, 30/16 и 27/18)	Континуирано за време на градежната фаза				
5.	Јасно означување на рутите за движење на опремата и механизацијата.	Заштита од несреќи. Закон за безбедност и здравје при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07, 98/10, 93/11, 136/11, 60/12, 23/13, 25/13, 137/13,	Континуирано за време на градежната фаза				

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Ред. Бр.	Опис на мерката	Цел на мерката изразена преку намалување на влијанијата врз ж.с.	Временски распоред за реализација на планот за подобрување во рок од 5 години				
			Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година	Месец и година
		164/13, 158/14, 15/15, 129/15, 192/15, 30/16 и 27/18)					

6 МОНИТОРИНГ НА УПРАВУВАЊЕТО СО ЖИВОТНАТА СРЕДИНА

Мониторингот на управувањето со животната средина е важен, бидејќи со него се врши следење на примената на мерките за ублажување на влијанијата врз животната средина. Мониторингот треба да биде спроведуван од страна на Апликантот, кој редовно ќе го известува¹⁰ администраторот на ПРЛК за состојбата со успехот на спроведување на мерките, а доколку е потребно тој може да биде извршен и од други внатрешни и надворешни тела. Заради тоа, Апликантот за текот на изградбата и оперативноста на проектот, треба да назначи во рана фаза одговорно лице (надзорник) кое ќе биде задолжено да ги надгледува и мониторира состојбите со животната средина и кое ќе биде во комуникација со администраторот на ПРЛК и други надлежни внатрешни и надворешни тела. Надлежно државно тело за мониторирање на состојбата со животната средина е Државниот инспекторат за животна средина, кој својата динамика на инспекција ја врши во согласност со закон.

Апликантот треба да се заложи за воспоставување на систем на комуникација меѓу Изведувачот на работите на терен, одговорното лице за животна средина, менаџментот, администраторот на проектот, како и други засегнати страни. Изведувачот, како непосредно вклучен во имплементацијата на работите во градежна фаза, мора да го известува одговорното лице за животна средина за било какви промени кои можат да настанат при работењето.

Според Анекс 4 од Рамката за животна средина, во делот за мониторинг на ПУЖС треба да бидат наведени:

- Конкретен опис и технички детали за мерките за мониторинг, вклучувајќи ги и параметрите кои треба да се измерат, методите кои ќе се користат, локациите на земање примероци, зачестеноста на мерењата, границите за откривање (таму каде што е соодветно) и дефиниција на праговите кои ја сигнализираат потребата за корективни мерки; и
- Постапки за мониторинг и известување за да се обезбеди рано откривање на условите кои наметнуваат потреба од мерки за ублажување и за да се обезбедат информации за напредокот и резултатите од ублажувањето.

Планот за мониторинг на ПУЖС е подготвен во согласност со начинот на негово претставување содржан во Анекс 4 од Рамката за животна средина.

---

¹⁰ Во согласност со Анекс 4 од Рамковната животната средина: Образец за план за управување со животната средина.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Табела 7 План за мониторинг на ПУЖС

Кој параметар треба да се мониторира?	Каде треба да се мониторира тој параметар	Како треба да се следи тој параметар (што треба да се мониторира и како)?	Кога треба да се мониторира тој параметар (време и зачестеност)	Од кого треба тој параметар да се мониторира (одговорност)?	Колкав е трошокот поврзан со спроведувањето на мониторингот
ПРЕД ГРАДЕЖНА ФАЗА					
Склучен е договор со овластен сервисер за одржување и сервисирање на механизацијата и возилата	Проектна канцеларија	Визуелна опсервација	Еднаш пред почетокот на градежните работи	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина.	Не е применливо
Склучен е договор со овластена компанија за редовно празнење на септичката јама или поставување мобилни тоалети и нивно редовно празнење	Проектна канцеларија	Визуелна опсервација	Еднаш пред почетокот на градежните работи	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина.	Не е применливо
Мобилни тоалети се поставени во проектното подрачје подрачјето или изградена е водонепропусна септичка јама	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	Еднаш пред почетокот на градежните работи	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина.	Не е применливо
Склучен е договор за демонтирање на покривот на азбест, транспорт и депонирање	Проектна канцеларија	Визуелна опсервација	Еднаш пред почетокот на градежните работи	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина.	Не е применливо

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Кој параметар треба да се мониторира?	Каде треба да се мониторира тој параметар	Како треба да се следи тој параметар (што треба да се мониторира и како)?	Кога треба да се мониторира тој параметар (време и зачестеност)	Од кого треба тој параметар да се мониторира (одговорност)?	Колкав е трошокот поврзан со спроведувањето на мониторингот
Дефинирана е локацијата за депонирање на инертен отпад и почва со поволни карактеристики за природно компостирање на органски отпад.	Проектна канцеларија	Визуелна опсервација или договор од НП Маврово	Еднаш пред почетокот на градежните работи	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина.	Не е применливо
НП Маврово е информиран за започнување со градежните активности	Проектна канцеларија	Доставено е известување до НП Маврово	Еднаш пред почетокот на градежните работи	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина.	Не е применливо
Градежните активности се реализираат со соработка со НП Маврово;	Проектна канцеларија	Визуелна опсервација во проектното подрачје	Континуирано за време на градежните активности	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина.	Не е применливо
ГРАДЕЖНА ФАЗА					
Количество на прашина во амбиентниот воздух	Во проектната област (по должината на велосипедските патеки, трим патеката и ресторанот "Трифкова Колиба"	Визуелна опсервација	Континуирано	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина.	Не е применливо
		PM10 концентрација на лице место.	Месечно (од овластена компанија)		

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Кој параметар треба да се мониторира?	Каде треба да се мониторира тој параметар	Како треба да се следи тој параметар (што треба да се мониторира и како)?	Кога треба да се мониторира тој параметар (време и зачестеност)	Од кого треба тој параметар да се мониторира (одговорност)?	Колкав е трошокот поврзан со спроведувањето на мониторингот
Исправност на механизацијата и возилата	Проектна канцеларија	Визуелна опсервација Евиденција за сервисирање на механизацијата и возилата	На почеток на градежна фаза и континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина.	Не е применливо
Отпадни води се собираат во постојната септичка јама или во мобилни тоалети	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Склучен е договор со овластена компанија за собирање на отпадни води	Проектна канцеларија	Визуелна опсервација	На почеток на градежна фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Апсорбентски материјал е поставен и се користи на местото	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Обезбедена е водонепропусна подлога за складирање на помошни материјали (гориво и масла)	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Поставени се мобилни танквани за собирање на	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор	Не е применливо

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Кој параметар треба да се мониторира?	Каде треба да се мониторира тој параметар	Како треба да се следи тој параметар (што треба да се мониторира и како)?	Кога треба да се мониторира тој параметар (време и зачестеност)	Од кого треба тој параметар да се мониторира (одговорност)?	Колкав е трошокот поврзан со спроведувањето на мониторингот
инциденти истекувања				Одговорно лице за управување со животната средина	
Отпадот се складира одвоено во соодветни контејнери и се предава на овластени компании	Во проектната област (по должината на велосипедските патеки, трим патеката и ресторанот "Трифкова Колиба"	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Склучени се договори со овластени компании за собирање и понатамошно постапување со отпад	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	На почеток на градежна фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Отстранувањето на азбестниот отпад се врши внимателно, од го лице кое има соодветна лична заштитна опрема	Во проектната област - ресторанот "Трифкова Колиба"	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Азбест отпад се транспортира правилно (во затворени садови или кеси, или во затворени возила)	Во проектната област - ресторанот "Трифкова Колиба"	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Кој параметар треба да се мониторира?	Каде треба да се мониторира тој параметар	Како треба да се следи тој параметар (што треба да се мониторира и како)?	Кога треба да се мониторира тој параметар (време и зачестеност)	Од кого треба тој параметар да се мониторира (одговорност)?	Колкав е трошокот поврзан со спроведувањето на мониторингот
Склучен е договор со овластена компанија за собирање и третман на азбестен отпад	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	На почеток на градежна фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Обврските од процедурата за управување со азбест се исполнуваат.	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Ниво на бучава	Во проектната област (по должината на велосипедските патеки, трим патеката и ресторанот "Трифкова Колиба"	Апарат за мерење бучава	При изведување на активности кои вклучуваат работа на механизација и движење на возила Еднаш месечно	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Во случај на мерење на бучава: Трошоците ќе бидат дефинирани во Договорот со овластената компанија за мерење на бучава
Период на изведување на градежните работи (07: 00-19: 00 ч)	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Биолошка разновидност – нелегален лов и убивање на животни од нетрпеливост, особено влекачи	Во проектната област и опкружувањето(по должината на велосипедските патеки, трим патеката и	Визуелна опсервација	Секојдневно	Изведувач	Не е применливо

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Кој параметар треба да се мониторира?	Каде треба да се мониторира тој параметар	Како треба да се следи тој параметар (што треба да се мониторира и како)?	Кога треба да се мониторира тој параметар (време и зачестеност)	Од кого треба тој параметар да се мониторира (одговорност)?	Колкав е трошокот поврзан со спроведувањето на мониторингот
	ресторанот "Трифкова Колиба"				
Работниците се опремени со соодветна опрема за лична заштита; Процедура за инсталирање на кабината на ратракот за работниците е воспоставена; Работниците се обучени.	Проектно подрачје	Визуелна опсервација	За време на поставување на патничка кабина на ратраг	Изведувач Надзор Одговорно лице за управување со животната средина и БЗР	Не е применливо
ОПЕРАТИВНА ФАЗА					
Оџакот од каминот и скарата редовно се чисти од овластена компанија	Оџакот од каминот и скарата	Визуелна опсервација од записите од чистењето	Двапати годишно	Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Изградена е водонепропусна септичка јама за собирање отпадни комунални води	Во проектно подрачје	Визуелна опсервација	На почетокот на оперативна фаза	Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Редовно чистење на септичката јама од овластена компанија	Проектна канцеларија Во областа на проектот	Евиденција за редовно празнење / чистење на септичка јама	Два пати годишно	Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Трошоците ќе бидат дефинирани во договорот што ќе биде склучен со овластената компанија

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Кој параметар треба да се мониторира?	Каде треба да се мониторира тој параметар	Како треба да се следи тој параметар (што треба да се мониторира и како)?	Кога треба да се мониторира тој параметар (време и зачестеност)	Од кого треба тој параметар да се мониторира (одговорност)?	Колкав е трошокот поврзан со спроведувањето на мониторингот
Потпишан е договор со овластена компанија за чистење на септички јами	Проектна канцеларија	Визуелна опсервација	На почетокот на оперативната фаза Два пати годишно	Надзор Одговорно лице за управување со животната средина	Не е применливо
Број на создадени видови отпад (неопасен / опасен, општински / инертен, итн.)	Велосипедски патеки Ресторант	Визуелна опсервација Евиденција за видот, количината и начинот на депонирање на различните типови отпад	Дневно	Надзор	Не е применливо
Ниво на бучава	Ресторан „Трифкова Колиба“	Апарат за мерење на бучава	Еднаш годишно	Овластена компанија за мерење на бучава	Трошоците ќе бидат дефинирани во Договорот со овластената компанија за мерење на бучава

7 ОЦЕНА НА ВЛИЈАНИЈАТА ВРЗ ОПШТЕСТВЕНИТЕ АСПЕКТИ И МОНИТОРИНГ

Имплементацијата на проектот нема да предизвика значителни, долготрајни и неповратни негативни влијанија врз општествените аспекти¹¹ во градежната и во оперативната фаза, бидејќи не се предвидуваат активности за кои е потребно присуство на голем број работници, одземање на земјиште или изградба на линиска инфраструктура чија траса би минувала низ повеќе населени места од општината. Од друга страна, проектот цели да ја подобри конкурентноста на туристичката понуда на НП „Маврово“ така што ќе обезбеди можност за рекреација во текот на целата година. Ова има низа на значителни позитивни влијанија врз општествените аспекти, односно се отвораат можности за:

- Вработување на локалното население во секоја сезона од годината;
- Браќање на отселеното население од овој регион;
- Зголемување на сместувачките капацитети, особено во населеното место Маврово;
- Подобрување на економските прилики во општината;
- Привлекување на поголем број домашни и меѓународни туристи;
- Подобрување на постојната и изградба на нова сообраќајна и комунална инфраструктура.

7.1 Безбедност и здравје на заедницата

Локацијата на проектот се наоѓа во подрачје кое често се користи за рекреација, и тоа не само од страна на локалното население, туку и од посетители од други подрачја. Влијанијата врз безбедноста и здравјето на заедницата се можни, и тие не можат со точност да се оценат. Вакви можни влијанија се:

- Повреди предизвикани од контакт со механизацијата и возилата (сообраќајни несреќи);
- Изложување на опасни материјали (азбестен кров од ресторанот);
- Повреди предизвикани од користење на велосипедските патеки додека тие се уште во фаза на уредување.

Клучно за безбедноста и здравјето на заедницата е нејзиното навремено информирање. Заради тоа, Инвеститорот треба да назначи во рана фаза одговорно лице за комуникација со засегнатата заедница, кое ќе води евиденција за сите аспекти од оваа област.

¹¹ Како што се: влијанија врз секојдневниот живот на локалната заедница, економските околности во општината, сопственоста на земјиштето итн.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Табела 8 План на мерки за управување со општествените аспекти

Активност	Очекувани влијанија врз општествените аспекти	Предложена мерка за ублажување	Одговорност за спроведување на мерката за ублажување	Период за спроведување на мерката за ублажување	Трошок поврзан со спроведување на мерката за ублажување
ПРЕДГРАДЕЖНА ФАЗА					
Сите активности	Нарушување на безбедноста и здравјето на заедницата	Информирање на населението за предвидените активности	Одговорно лице назначено од Инвеститорот	Пред започнување на работите на терен	Не е применливо
		Оградување на локациите каде ќе се вршат работи со механизација и поставување на знаци за предупредување (велосипедски патеки, почетна и крајна станица од зип линија и бачило)	Инвеститор/Изведувач	Пред започнување на работите на терен	Трошокот ќе биде дефиниран во договорот меѓу Инвеститорот и изведувачот на работата
	Ризик по здравјето и безбедноста на работниците	<ul style="list-style-type: none"> • Редовна употреба на лична заштита опрема; • Да изготви план за безбедност и здравје при работа; • Опасни локации (дупки, ровови) итн.) да бидат јасно обележани, оградени или покриени кога не се работи на истите. • Воспоставување итни процедури, 	Инвеститор/Изведувач	Пред започнување на градежните работи и за време на градежната фаза	Трошокот ќе биде дефиниран во договорот меѓу Инвеститорот и изведувачот на работата

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

		<ul style="list-style-type: none"> Работниците да бидат соодветно обучени и сертифицирани за работата што ја извршуваат. 			
--	--	---	--	--	--

Табела 9 План за мониторинг на мерките за ублажување на влијанија врз безбедност и здравје на заедницата

Кој параметар треба да се мониторира?	Каде треба да се мониторира тој параметар	Како треба да се следи тој параметар (што треба да се мониторира и како)?	Кога треба да се мониторира тој параметар (време и зачестеност)	Од кого треба тој параметар да се мониторира (одговорност)?	Колкав е трошокот поврзан со спроведувањето на мониторингот
ГРАДЕЖНА ФАЗА					
Поставеност на ограда и знаци за предупредување	Велосипедски патеки и ресторан	Визуелна опсервација	На почеток на градежна фаза По потреба во текот на градежна фаза	Одговорно лице назначено од Инвеститорот	Не е применливо
Опрема за лична заштита е обезбедена за работниците	Во проектното подрачје	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	<ul style="list-style-type: none"> Инвеститор/Изведувач Надзор 	Не е применливо
Опасни локации (дупки, ровови, итн.) се означени, оградени или покриени	Во проектното подрачје	Визуелна опсервација	Континуирано за време на градежната фаза	<ul style="list-style-type: none"> Инвеститор/Изведувач Надзор 	Не е применливо
Активностите ги вршат обучени работници	Во проектното подрачје	Визуелна опсервација во записниците за одржана обука	Континуирано за време на градежната фаза	<ul style="list-style-type: none"> Инвеститор/Изведувач Надзор 	Не е применливо

8 ПРИЛОГ

Прилог 1 Мислење од МЖСПП во однос на поднесеното Известување за намера

Република Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

Република Македонија
Министерство за
животна средина
и просторно
планирање

Бул. "Гоце Делчев" бр.18,
1000 Скопје,
Република Македонија
Тел. (02) 3251 400
Факс. (02) 3220 165
Е-пошта:
infoeko@moepp.gov.mk
Сайт: www.moepp.gov.mk

Архивски број: 11-4204/2

Дата: 01. 08. 2018

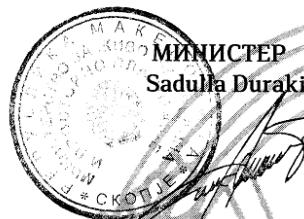
ДО: СКИЈАЧКИ ЦЕНТАР Заре Лазаревски ДОО
с. Маврово 1
Маврови Анови

ПРЕДМЕТ: Доставување на мислење

Почитувани,

Во прилог на овој допис Ви доставуваме Мислење со број 11-4204/2, по Ваше известување за намера за изведување на проектот: Слободен спуст (Free Ride) Маврово (Free-Mav), општина Маврово и Ростуше.

Со почит,

МИНИСТЕР
Sadulla Duraki

Изготвил: Благој Ѓоргиев *B. Gorgiev*
Контролирал/Согласен: Александар Петковски *A.P.*
Одобрил: Директор на управа за животна средина
Xhezmi Saliu *X.S.*

Република Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

Архивски број: 11-4204/2

Дата: 01.09.2018

Почитувани,

Во врска со вашето Известување за намера на изведување на проект: Слободен спуст (Free Ride) Маврово (Free-Mav), општина Маврово и Ростуше, Управата за животна средина при Министерството за животна средина и просторно планирање го издава следното

Република Македонија
Министерство за
животна средина
и просторно
планирање

Бул. "Гоце Делчев" бр.18,
1000 Скопје,
Република Македонија
Тел. (02) 3251 400
Факс. (02) 3220 165
Е-пошта:
infoeko@moepp.gov.mk
Сајт: www.moepp.gov.mk

МИСЛЕЊЕ

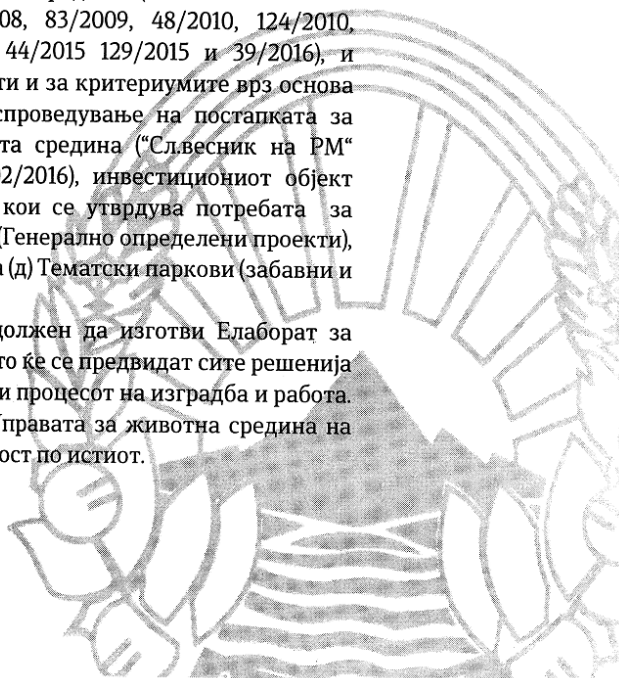
За изведување на проектот: Слободен спуст (Free Ride) Маврово (Free-Mav), општина Маврово и Ростуше инвеститорот е должен да изготви Елаборат за заштита на животната средина.

Образложение

- Од Ваша страна беше доставено известување за намера за изведување на проектот: Слободен спуст (Free Ride) Маврово (Free-Mav), општина Маврово и Ростуше. Локацијата на која се изведува проектот се наоѓа на територијата на општина Маврово и Ростуше.

- Согласно Законот за животна средина ("Слвесник на РМ бр. 53/2005, 81/2005, 24/2007, 159/08, 83/2009, 48/2010, 124/2010, 51/2011, 123/2012, 93/2013, 42/2014, 44/2015 129/2015 и 39/2016), и Уредбата за определување на проекти и за критериумите врз основа на кои се утврдува потребата за спроведување на постапката за оцена на влијанијата врз животната средина ("Слвесник на РМ" бр. 74/2005, 109/2009, 164/2012 и 202/2016), инвестициониот објект припаѓа во прилог 2 - Проекти за кои се утврдува потребата за спроведување на постапка за ОВЖС (Генерално определени проекти), Глава 12. Туризам и рекреација, точка (д) Тематски паркови (забавни и спортско-рекреативни паркови).

Според тоа инвеститорот е должен да изготви Елаборат за заштита на животната средина, со што ќе се предвидат сите решенија за заштита на животната средина при процесот на изградба и работа. Истиот треба да биде доставен до Управата за животна средина на негова оценка и издавање на согласност по истиот.

Република Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

MKC EN ISO 9001:2009

Елаборатот за заштита на животната средина потребно е да се изготви согласно Правилникот за формата и содржината на Елаборатот за заштита на животната средина согласно со видовите на дејностите или активностите за кои се изработува елаборат, како и согласно со вршителите на дејноста и обемот на дејностите и активностите кои ги вршат правните и физичките лица, постапката за нивно одобрување како и начинот на водење на регистарот за одобрени Елаборати (Службен весник на Република Македонија бр. 44/2013 и 111/2014).

Врз основа на горенаведеното го издаваме мислењето како во диспозитивот и укажуваме на обврската на инвеститорот за изготвување на Елаборат за заштита на животната средина.

Со почит,

Директор на
Управа за животна средина
Xhezmi Saliu

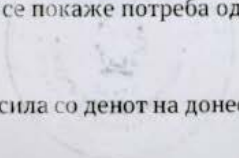
Изготвил: Благој Ѓоргиев
Контролирал/Согласен: Александар Петковски

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово
Прилог 2 Одлука за одобрување на Елаборатот за заштита на животната средина

Република Северна Македонија		Republika e Maqedonisë së Veriut
Министерство за животна средина и просторно планирање		Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor
УПРАВА ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА DREJTORIA PËR MJEDIS JETËSOR		
Арх.бр.УП1-11/4 628/2019		
Дата. 06.05.2019		
ДО:	✓ Скијачки центар “Заре Лазаревски” ДОО с.Маврово Маврови Анови	
ПРЕДМЕТ:	Доставување на Решение	
Почитувани,		
Во прилог на овој допис Ви доставуваме Решение со број УП1-11/4-628/2019, за одобрување на Елаборатот за заштита на животната средина за проект: Осposобување на тематски спортско - рекреативен парк и реконструкција и проширување на постојниот ресторан т.н. “Трифкова колиба”, за потребите на Скијачки центар “Заре Лазаревски” ДОО с.Маврово од Маврови Анови.		
Со почит,		
		МИНИСТЕР Sadulla Duraki
Изработил:	Благој Ѓоргиев	
Контролирал:	Дејана Тодоровска	
Согласен:	Александар Петковски	
Одобрил:	Директор на Управа за животна средина Xhezmi Saliu	
Министерство за животна средина и просторно планирање на Република Северна Македонија Плоштад „Пресвета Богородица“ бр. 3, Скопје Република Северна Македонија	Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit hapësinor e Republikës së Maqedonisë së Veriut Bul. “Presveta Bogorodica” nr. 3, Shkup Republika e Maqedonisë së Veriut	+389 2 3251 403 www.moep.gov.mk

<p>Република Северна Македонија Министерство за животна средина и просторно планирање</p>		<p>Republika e Maqedonisë së Veriut Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor</p>
<p>УПРАВА ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА DREJTORIA PËR MJEDIS JETËSOR</p>		
<p>УП-11/4-628/2019 06.05.2019</p>		
<p>Врз основа на член 24 став 7 од Законот за животна средина (Службен весник на Република Македонија бр.53/2005, 81/2005, 24/2007, 159/2008, 83/2009, 48/2010, 124/2010, 51/2011, 123/2012, 93/2013, 42/2014, 44/2015, 129/2015 и 39/2016), постапувајќи по барањето на Скијачки центар "Заре Лазаревски" ДОО од Маврови Анови, за одобрување на Елаборатот за заштита на животна средина број УП1-11/4 628/2019 од 23.04.2019 година, Директорот на Управата за животна средина при Министерството за животна средина и просторно планирање го издава следното</p>		
<p>РЕШЕНИЕ За одобрување на Елаборат за заштита на животна средина</p>		
<ol style="list-style-type: none"> 1. Со ова Решение се одобрува Елаборатот за заштита на животната средина, со тех. број 01-210 од април 2019 година, изготвен од страна на Друштво за еколошки консалтинг "ДЕКОНС-ЕМА" од Скопје, за проект: Оспособување на тематски спортско - рекреативен парк и реконструкција и проширување на постојниот ресторан т.н. "Трифкова колиба", во општина Маврово и Ростуше, за потребите на Скијачки центар "Заре Лазаревски" ДОО с.Маврово од Маврови Анови. 2. Од доставената документација констатирано е дека со изведбата и работата на тематско - рекреативен парк и реконструкција и проширување на постојан ресторан, во општина Маврово и Ростуше, нема да има значителни влијанија врз животната средина. 3. Инвеститорот се задолжува целосно и без исклучоци да се придржува кон пропишаниот режим и мерки за заштита предвидени во Елаборатот за заштита на животна средина, како и кон дополнителни решенија доколку низ изведбата и работењето на проектот се покаже потреба од зголемен обем и вид на превенција. 4. Ова Решение влегува во сила со денот на донесувањето.		
<p>1 Министерство за животна средина и просторно планирање на Република Северна Македонија Плоштад „Пресвета Богородица“ бр. 3, Скопје Република Северна Македонија</p>		<p>Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit hapësinor e Republikës së Maqedonisë së Veriut Bul. "Presveta Bogorodica" nr. 3, Shkup Republika e Maqedonisë së Veriut</p> <p style="text-align: right;">+389 2 3251 403 www.moep.gov.mk</p>

Република Северна Македонија
Министерство за животна средина
и просторно планирање

Republika e Maqedonisë së Veriut
Ministria e Mjedisit Jetësor
dhe Planifikimit Hapësinor

УПРАВА ЗА ЖИВОТНА СРЕДИНА
DREJTORIA PËR MJEDIS JETËSOR

Образложение

Од Ваша страна беше доставен Елаборат за заштита на животната средина за проект: Оспособување на тематски спортско - рекреативен парк и реконструкција и проширување на постојниот ресторан т.н. "Трифкова колиба", во општина Маврово и Ростуше, за потребите на Скијачки центар "Заре Лазаревски" ДОО с.Маврово од Маврови Анови.

Проектното подрачје се наоѓа се наоѓа во границите на Национален парк Маврово во зоната за одржливо користење, во општина Маврово и Ростуше. Ресторанот е лоциран во непосредна близина на крајната станица на двосед жичарата. Уредувањето на велосипедските патеки кои се во должина од 1000 метри и 750 метри, и отворениот полигон се наоѓаат во непосредна близина на постојните ски патеки и ресторанот,

Предметниот Елаборат за заштита на животната средина е изготвен согласно Правилникот за формата и содржината на Елаборатот за заштита на животната средина согласно со видовите на дејностите или активностите за кои се изработува елаборат, како и согласно со вршителите на дејноста и обемот на дејностите и активностите кои ги вршат правните и физичките лица, постапката за нивно одобрување како и начинот на водење на регистарот за одобрени Елаборати (Службен весник на Република Македонија бр. 44/2013 и 111/2014), од страна на Друштво за еколошки консалтинг "ДЕКОНС-ЕМА" од Скопје.

Правна поука: Против ова Решение може да се поднесе жалба во рок од 15 дена од денот на приемот на решението до Државна Комисија за одлучување во управна постапка и постапка од работен однос во втор степен.

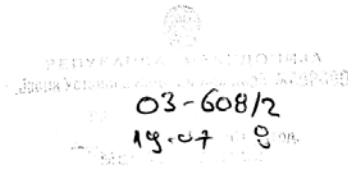
Директор на
Управа за животна средина
Xhezmi Saliu

Изработил: Благој Ѓорѓиев
Контролирал: Дејана Тодоровска
Согласен: Александар Петковски

2 Министерство за животна средина и просторно планирање
на Република Северна Македонија
Плоштад „Пресвета Богородица“ бр. 3, Скопје
Република Северна Македонија

Ministria e Mjedisit Jetësor dhe Planifikimit Hapësinor
e Republikës së Maqedonisë së Veriut
Bul. "Presveta Bogorodica" nr. 3, Shkup
Republika e Maqedonisë së Veriut

СМР 2 3231 А03
www.mwpd.gov.mk

Република Македонија
Јавна Установа Национален Парк
МАВРОВО
Маврови Анови

19.07.2017 г.

Маврови Анови

ДО
СКИЈАЧКИ ЦЕНТАР
ЗАРЕ ЛАЗАРЕВСКИ
МАВРОВО

Предмет: Барање согласност

Почитувани,

Управата на ЈУНП Маврово – Маврови Анови го разгледа Вашето Барање согласност за реализација на подпроект „Слободен спуст Маврово“ на планината Бистра и во рамките на ски центарот и скијачките терени со што би се подобриле и воедно прошириле услугите на скијачкиот центар и ќе создаде понуда за привлекување на туристи во текот на целата година.

Барањето и доставеното Известување за намера на Проектот предвидено е да се реализира на територијата на Национален Парк односно во Заштитено подрачје од каде што може да се констатира дека првично се опфатени сите елементи на кои што е потребно да се обрне внимание при градбата односно изведување на градежните работи, особено подршката на Проектот од страна на Европските фондови, Светска Банка и Владата на РМ го прави овој Проект успешен и реален во делот на туристичката понуда и успешна соработка со Паркот.

Управата на Паркот во однос на Зонирањето, точна е Вашата констатација дека подрачјето припаѓа во Туристичко рекреативна зона, што создава можност и услови за побогата и порепрезентативна туристичка услуга на подрачјето и севкупно на територијата на паркот со посебно внимание на Буковиот шумски предел и високопланинските пасишта.

Тел: 042/489 019; Факс: 042/489 505 п.ф. 1256 Маврови Анови- Р. Македонија
e-mail: npmavrovo@npmavrovo.org.mk www.npmavrovo.org.mk

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Очекуваме понатамошна меѓусебна соработка при реализација на Проектот , со посебно внимание на градежните активности важни за заштитеното подрачје што и самите сте го потенцирале во доставениот документ за намера .

Изготвиле ,

Инж. Цане Петрески

Инж. Томо Горгевски

ЈУНП Маврово
Директор ,
Самир Ајдини

Тел: 042/489 019; Факс: 042/489 505 п.ф. 1256 Маврови Анови- Р. Македонија
e-mail: npmavrovo@npmavrovo.org.mk www.npmavrovo.org.mk

Прилог 4 Процедура за азбест

1. Управување со азбест

При реконструкцијата на ресторанот „Трифкова Колиба“ може да се појават одредени количества отпад од азбест, затоа во ова поглавје управувањето со азбестот е подетално разработено.

Пред да се започне со реконструкција, изведувачот мора да утврди каде што постои можност материјалите да содржат азбест. Информациите за присуството на материјал што содржи азбест изведувачот мора да ги добие сопственикот на објектот.

1.1. Вовед

Азбестот е фиброзен материјал кој е механички силен и многу отпорен на топлина и хемиски реакции. Честопати се вткаени во ткаенини што можат да се користат за зајакнување на цемент и пластика.

Постојат неколку видови азбест: актинилит; амозит („кафеав“ азбест); антофилит; хризотил („бел“ азбест); кроцидолит („сина“ азбест) и тремолит. Кроцидолитот и амозитот се двете најопасни форми на азбест - тие претставуваат најголеми ризици по здравјето ако нивните влакна се вдишат. Кроцидолитот е постепен од 70-тите години на минатиот век. Сепак, многу е присутен кај постарите структури.

Азбестот сè уште се наоѓа во некои згради како изолација, но се користеше и во облоги на сопирачките и цевки и котлите (на пр. на пловните објекти). Можеби сè уште е присутно во некои постари згради, но се отстранува бидејќи се реновираат. Општо, употребата на азбест сега е многу минимална, бидејќи достапни се помалку опасни алтернативи. Можеби сè уште е присутно во некои постари згради. Оттука, најголем проблем е изложеноста на азбест при активности за отстранување, уривање, сервисирање и одржување.

Азбестот е опасен само ако е фрагментиран и влакната стануваат воздушни - како прашина од азбест. Ако овие влакна се вдишат, тие можат да предизвикаат сериозни заболувања. Сепак, овие се многу ретки кај луѓето кои не се изложени на големи количини азбест. Тие главно се развиваат од луѓе кои работат или се навикнати да работат редовно со азбест.¹²

1.2 Законска регулатива

Македонското национално законодавство строго ја контролира изложеноста на азбест и постапувањето со отпадот од азбест следејќи ги законите и подзаконските акти:

- Закон за здравје и безбедност при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 92/07, 136/11, 23/13, 25/13, 137/13, 164/13, 158/14, 15/15, 129/15, 192/15 и 30/16);

¹² https://ec.europa.eu/taxation_customs/dds2/SAMANCTA/EN/Safety/Asbestos_EN.htm

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

- Правилник за личната заштитна опрема која вработените ја употребуваат при работата (Службен весник на Република Македонија бр. 116/07);
- Правилник за минималните барања за безбедност и здравје на вработените од ризиците поврзани со изложување на азбест при работа („Службен весник на Република Македонија“ бр. 50/09);
- Правилник за знаци за безбедност и здравје при работа (Службен весник на Република Македонија бр. 127/07);
- Правилник за минималните барања за безбедност и здравје при работа на вработени од ризици поврзани со изложување на канцерогени, мутагени или супстанции токсични за репродуктивниот систем (Службен весник на Република Македонија бр. 110/10)
- Закон за управување со отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107/07, 102/08, 134/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147) / 13, 163/13, 27/14, 51/15, 146/15, 192/15, 39/16 и 63/16);
- Листа на видови на отпади („Службен весник на Република Македонија“ бр. 100/05);
- Правилник за начинот на постапување со отпадот од азбест и отпадот од производи што содржат азбест („Службен весник на Република Македонија“ бр. 89/06).
- Правилник за поблиските условите за постапување со опасниот отпад и начинот на пакување и означување на опасниот отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/08).

1.3 Обврски на изведувачот во врска со документација и лиценци

За изведување работи со материјали што содржат азбест, изведувачот мора да ги исполни барањата за лиценца за ракување со азбестни материјали.

Пред започнување со работа, изведувачот ги има следниве обврски:

- Мора да го процени ризикот според одредбите утврдени во Правилникот за подготовка на проценка на ризикот („Службен весник на Република Македонија“ бр. 02/09). Проценката на ризикот мора редовно да се ревидира и дополнува во согласност со промените што можат да влијаат на изложеноста на работниците.
- За активности во кои вработените се изложени или можат да бидат изложени на прашина од азбест или материјали што содржат азбест за време на нивната работа, работодавачот мора да го извести надлежниот инспектор за труд најмалку 15 дена пред почетокот на работата.
- Работодавците треба да обезбедат вработените да бидат изложени на концентрација на азбест во воздухот поголема од 0,1 влакно на cm^3 измерена наспроти осумчасовен измерен просек
- Треба да се подготви план за работа пред да се започнете со работни активности за уривање или отстранување на азбест и / или материјали што содржат азбест од згради, структури, опрема или инсталации.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

- Работодавците треба да обезбедат соодветна обука за сите вработени кои се или можат да бидат изложени на прашина што содржи азбест.
- Работодавачот мора да обезбеди превентивни здравствени проверки на вработените во согласност со посебните регулативи,
- во случај на собирање на отпад, мора да добие дозвола за управување со отпад издадена од Министерството за животна средина и просторно планирање согласно Законот за управување со отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71/04, 107 / 07, 102/08, 134/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 27/14, 51/15, 146/15, 192/15, 39/16 и 63/16),
- Во случај на транспорт на отпад, мора да се добие дозвола за транспорт и да се внесе во Регистарот на издадени дозволи за транспорт на отпад што се водат во Министерството за животна средина и просторно планирање согласно Законот за управување со отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 68/04, 71 / 04, 107/07, 102/08, 134/08, 124/10, 51/11, 123/12, 147/13, 163/13, 27/14, 51/15, 146/15, 192/15, 39/16 и 63/16),
- Во случај транспорт на опасен отпад, мора да ги исполни барањата согласно Законот за управување со отпад и Правилникот за деталните услови за ракување со опасен отпад и начинот на пакување и означува на опасен отпад („Службен весник на Република Македонија“ бр. 15/08). За време на ракување со отпадот од азбест (на пр. Претовар), неопходно е да се придржува до пропишаните барања за безбедност при работа. Работниците мора да имаат соодветна заштитна опрема, заштитни маски и мора да поминат соодветна обука за ракување со отпадот од азбест.

Во текот на извршувањето на работата, изведувачот ги има следните обврски:

Кога работниците се изложени на прашина од азбест или материјали што содржат азбест, треба да се преземат соодветни мерки за да се обезбеди дека:

а) Места каде ќе се одвиваат активности:

- да бидат јасно разграничени и обележани со знаци на предупредување;
- да им биде одземен пристап, освен за вработените кои заради својата работа или должностите под интервенција треба да влезат во нив;
- да претставува места каде е забрането пушење;

б) Постојат посебни места каде вработените можат да јадат и пијат без ризик од загадување со прашина од азбест;

в) Работодавците треба да обезбедат за вработените:

- Соодветна работна или заштитна облека;
- Соодветни тоалети и бањи, вклучително и тушеви кога се занимаваат со активност на прашина од азбест;
- Заштитната опрема се чува на добро дефинирано место, се проверува и чисти по секоја употреба и
  - преземе соодветни мерки за поправка или замена на скршената опрема пред неговата понатамошна употреба.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

Во случај на изложеност на вработените на прашина од азбест или материјали што содржат азбест, треба да се преземат соодветни мерки за да се обезбеди вработените и претставниците на нивните работодавци да добијат соодветни информации за:

- потенцијални ризици по здравјето од изложеност на прав од азбест или материјали што содржат азбест;
  - законски гранични вредности и потребата од мониторинг на атмосферата;
  - мерки за хигиена, вклучително и забраната за пушење;
  - мерки на претпазливост што треба да се преземат во врска со носењето и употребата на заштитна опрема и облека, и
  - преземени посебни мерки на претпазливост за да се намали изложеноста на азбест.
- (2) Покрај горенаведените мерки, треба да се преземат и следните мерки за да се обезбеди:

- вработените и / или нивните претставници на работодавачите имаат пристап до резултатите од мерењата на концентрациите на азбест во воздухот и можат да добијат објаснувања за важноста на тие резултати; и
- доколку резултатите ја надминат граничната вредност од 01, влакно на cm^3 , засегнатите лица и нивните претставници кај работодавачот треба да бидат информирани што е можно поскоро за причините, а за мерките кои треба да бидат преземени треба да бидат консултирани вработените и / или нивните претставници кај работодавачот.. Да се преземат или, во итен случај, да се пријави за преземените мерки.

1.4 Општи услови во однос на здравствената заштита на работниците кои изведувачот треба да ги исполни во случај на изложеност на работниците на азбест

Правилник за минималните барања за безбедност и здравје на вработените од ризиците поврзани со изложување на азбест при работа (Службен весник на Република Македонија „Бр. 92/07) предвидува некои општи услови за здравствена заштита на работниците во случај на изложеност на азбест.

Овие услови се дадени подолу:

Кога е надмината граничната вредност, треба да се идентификуваат причините за неговото надминување и да се преземат соодветни мерки што е можно поскоро за да се отстрани ситуацијата.

- Работата не може да продолжи на соодветното место сè додека не се преземат соодветни мерки за заштита на засегнатите работници.
- Кога изложеноста не може да се намали со други средства и кога почитувањето на граничната вредност предвидува носење на индивидуална опрема за респираторна заштита, тоа нема да биде долготрајно и не треба да биде подолго од два и пол часа постојано за секој вработен.

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

- Одмори соодветни на физички и климатски услови ќе бидат обезбедени за време на периоди на работа со кои се бара носење индивидуална опрема за респираторна заштита и нема да бидат пократки од 20 минути.
  - Периодите за деконтаминација треба да бидат додадени на периодот за одмор и нема да бидат пократки од 20 минути.
  - Вработените и / или нивните претставници се консултираат со работодавачот за периоди на одмор.
1. При извршување на одредени активности како што се рушење, отстранување, поправка и одржување на згради кои содржат материјали кои содржат азбест, се очекува да се надмине граничната вредност и покрај употребата на технички превентивни мерки. Мерки за ограничување на концентрацијата на азбест во воздухот од страна на работодавачот треба да ги утврдат мерките за да се обезбеди заштита на вработените при извршување на тие активности, особено:
- да им обезбеди на вработените соодветна респираторна и друга лична заштитна опрема што треба да се носи,
  - ставање предупредувачки знаци дека се очекува да се надмине граничната вредност,
  - спречено е ширење прашина од азбест или материјали што содржат азбест надвор од просториите или од местото на интервенција.
  - изведувачот не смее да дозволи работник да работи на работни места каде што може да биде изложен на прашина од азбест или материјали од азбест сè додека работникот не е обучен за безбедно работење.

Работодавците им обезбедуваат соодветна обука на сите вработени кои се или можат да бидат изложени на прашина што содржи азбест.

- Обуката треба да се одвива во редовни интервали и да биде бесплатна за вработените.
- Обука од најмалку пет дена ќе се врши за прв пат на работникот за работа со азбест и се обновува на секои три години за период од три дена.
- Обуката треба да им овозможи на вработените да ги стекнат потребните знаења и вештини во однос на превенција и безбедност, особено за:
  - својствата на азбестот и здравствените ефекти врз вработените, ги вклучува и взаемните ефекти од пушењето и забраната за јадење и пиене на работното место;
  - видови производи или материјали што можат да содржат азбест;
  - операции што можат да предизвикаат изложеност на азбест и важноста на превентивните контроли за намалување на изложеноста;
  - безбедни работни практики, контроли и заштитна опрема;
  - соодветната улога, селекција, ограничувања и правилна употреба на респираторна опрема;

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

- процедури за итни случаи;
- процедури за деконтаминација;
- процедури за отстранување на отпадот и
- барања за медицински надзор.

За активности каде вработените се изложени или можат да бидат изложени на прашина од азбест или материјали што содржат азбест, ќе се преземат соодветни мерки за да се обезбеди дека:

а) местата каде ќе се одвиваат горенаведените активности:

- да бидат јасно разграничени и означени со знаци за предупредување;
- да бидат со забранет пристап, освен за вработените кои поради својата работа или задолженија во рамките на интервенцијата треба да влезат во нив;
- да претставуваат места каде што пушењето е забрането;

(б) Треба да има посебни места каде што вработените ќе можат да јадат и пијат без да има опасност од контаминација од азбестен прав;

(в) Работодавачите треба да обезбедат за вработените:

- соодветна работна или заштитна облека;
- работната или заштитна облека од алинеја 1 на овој став ќе остане кај работодавачот.

(2) Облеката може да се пере во перални надвор од местото на работодавачот кои се опремени за таква работа ако работодавачот сам не го врши перењето, при што облеката ќе се транспортира во затворени контејнери.

- одвоени места за чување на работната или заштитната облека и цивилната облека;

- соодветни тоалети и простории за миење, вклучувајќи и тушеви кога се работи за активност со азбестен прав;

- заштитната опрема да се сместува на добро определено место, проверува и чисти по секоја употреба и

- да се преземаат соодветни мерки за поправка или замена на расипаната опрема пред нејзина понатамошна употреба.

Во случај на каква било активност што може да вклучува ризик од изложеност на прашина од азбест или материјали што содржат азбест, ќе се преземат следниве мерки:

а) процена на здравствената состојба на секој вработен пред да биде изложен на работното место на азбестна прашина или материјали што содржат азбест и процената треба да се повторува најмалку еднаш на секои 18 месеци се додека трае изложувањето.

б) Да се формира поединечно здравствено досие за секој работник

План за управување со животната средина – Слободен спуст Маврово

(3) Мерките може да вклучуваат, ако за тоа е потребно, прекин на експозиција на азбест, повлекување на односниот вработен од секаква изложеност на азбест.

(4) Доктор специјалист по медицина на трудот треба да достави до вработените информации и совети за нивната здравствена состојба по завршувањето на работата на која вработениот е изложен на азбест.

(5) Овластена здравствена установа по медицина на трудот може да наведе дека медицинскиот надзор на вработените треба да продолжи по завршувањето на изложеноста толку долго колку што таа смета дека е потребно за да се зачува здравјето на засегнатото лице.

(6) Продолжен надзор се врши согласно со прописите од областа на здравствената заштита.

(7) Вработениот или работодавачот може да побара разгледување на оценките, во согласност со законските и подзаконските прописи од областа на безбедноста и здравјето при работа.